

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

11^E JAARGANG

WOENSDAG 3 MAART 1926

No. 531

INHOUD

HET VOLKSKREDIETWEZEN IN NED.-INDIË door G. Gonggrijp	Biz. 198
Internationale regeling van den werktijd door Ir. B. Bölger	200
De Haagsche Conferentie betreffende den Industrieelen eigendom door Prof. Mr. W. H. Drucker	201
Het Verdrag met België door Ir. A. Plate	203
Het Verdrag met België door D. G. van Beuningen	204
Prof. Nelemans en het Belgisch tractaat door Mr. W. Suermondt Lzn.	205
De Oppositië tegen het Verdrag met België door Ir. J. C. Ramaer	205
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
Hamburg als haven van het Continent door Dr. Walter Greiling	208
De Duitse buitenlandsche handel in 1925 door Dr. Carl Krämer	211
AANTEKENINGEN:	
De Algemeene R.-K. Werkgeveerening en het Verdrag met België	212
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	
Geldkoersen. Bankstaten. Goederenhandel.	213—220
Wisselkoersen. Effectenbeurzen. Verkeerswezen.	

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Algemeen Secretaris: Mr. Q. J. Terpstra.

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES.

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. E. Moresco; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: D. J. Wansink.

Secretariaat: Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 3000. Postrekening 8408.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en girorekening No. 6729.

2 MAART 1926.

In verband met de maandwisseling kwam er aan het einde der week iets meer vraag naar geld. De rente voor particulier discont, die aanvankelijk nog verder teruggelopen was, liep daardoor Vrijdag plotseling $\frac{1}{4}$ pCt. op, terwijl de prolongatierente de geheele week al iets hooger noteerde en enkele dagen op $2\frac{1}{2}$ pCt. kwam. Call geld was in het begin der week nog weder zeer overvloedig en voor $\frac{3}{4}$ pCt. nauwelijks te plaatsen, maar trok eveneens op Vrijdag belangrijk aan en was Zaterdag zeer gezocht en voorbijgaand voor $2\frac{3}{4}$ pCt. onder te brengen.

* * *

Op den weekstaat van De Nederlandsche Bank

teekent zich duidelijk de invloed van de maandwisseling af. De post binnenlandsche wissels vertoont een vermeerdering van f 9,1 millioen, terwijl de beleeningen een stijging van f 19,5 millioen te zien geven. Het renteloos voorschot aan het Rijk klom met f 1,3 millioen. De voorraad gouden munt en gouden muntmateriaal daalden resp. met f 500.000 en f 300.000. De zilvervoorraad daalde met een kleine f 400.000.

De post papier op het buitenland blijkt met f 12 millioen te zijn verminderd, terwijl de diverse rekeningen onder het actief een teruggang van f 17,8 millioen vertoonen. Ook in de afgelopen week heeft de Bank dus blijkbaar weder voor vrij aanzienlijke bedragen aan ponden afgegeven. De biljettencirculatie vermeerderde met f 32,4 millioen. De rekening courantsaldi geven een daling van f 33,1 millioen te zien, waaruit eveneens de invloed der maandwisseling blijkt. Het beschikbaar metaalsaldo verminderde met 1 millioen. Het dekkingspercentage bedraagt 51.

* * *

De stemming op de wisselmarkt was zeer kalm. De meeste wissels ondergingen bijna geen verandering, hoewel de omzetten in het algemeen niet onbelangrijk waren. Alleen Parijs en Oslo waren weder sterk schommelend. Voor Parijs heerschte een vaste tendens. Geopend op 8.97 werd Vrijdag voor 9.23 afgedaan. Oslo was sterk bewogen. Geopend op 53.15 werd den volgende dag reeds voor 54.40 verhandeld waarna een daling tot 53.25 intrad. Daarna ontstond opnieuw een stijging tot 54.55 om flauw te sluiten op 54.10. In tegenstelling hiermede was Kopenhagen zeer stabiel en bijna even onbewogen als de goudwissels.

LONDEN, 1 MAART 1926.

Niettegenstaande het einde van een maand in de berichtperiode viel ondervond de geldmarkt geen moeielijkheid om, zonder beroep op de Bank van Engeland, aan alle aanvragen te voldoen. In het begin van deze maand zal geld nog ruimer zijn uit hoofde van vervallen dividend en coupons.

De discontomarkt bleef eveneens zwak van toon, doordat zich nog steeds een niet onbelangrijke vraag naar wissels, die bovendien schaarsch zijn, van buitenlandsche zijde doet gelden.

De prijs voor 3 maands bankaccepten handhaafde zich daarom nauwelijks op $4\frac{1}{8}$ pCt.

In de vreemde wisselmarkt had een levendige omzet in Parijs en Oslo plaats. New York werd iets duurder, terwijl Amsterdam onveranderd op 12,14 sluit.

HET VOLKSKREDIETWEZEN IN NED.-INDIË.¹⁾

In zijn artikel naar aanleiding van het jaarverslag van het volkskredietwezen over 1922/23 in dit tijdschrift²⁾ noemde de heer J. W. Meijer Ranneft als de drie grote kenmerken van de kredietverstrekking aan de inheemse bevolking van N.-Indië, dat zij is veelsoortig, aanzienlijk en snel toenemend. Men zou nog als vierde grote kenmerk kunnen noemen, dat het krediet veelal sterk konsumptief getint is. Terecht noemde de heer M. R. al die kenmerken even belangrijk als bedenkelijk.

Veelsoortig. Inlanders, die in geldverlegenheid zitten, brengen hun huisraad, hun kleren of hun kostbaarheden naar het gouvernementspandhuis. Of zij lenen van bloedverwanten, dorpsgenoten of geldschietters. De Indonesiër, die een feest moet geven en geld te kort komt, wendt zich tot de inheemse, Chinese of Arabiese geldschietter. Bezitters van klapperbomen, die niet kunnen wachten op de latere opbrengst van de langzaam rijpende vruchten, zetten die om in een paar klinkende rijksdaalders; bezitters van bouwgronden, die niet kunnen wachten op de opbrengst van de nog te velde staande gewassen, verkoopen die voor een lage prijs. Grondbezitters, die een handvol geld dringender nodig hebben dan de toekomstige opbrengsten van hun grond, verpanden deze aan een geldschietter, of verhuren de later te leveren grond voor een bepaalde tijd aan Europese, Inlandse of Chinese huurders tegen een nu te ontvangen som. Vissers oefenen hun bedrijf uit, niet als ekonomies-vrije werkers ter zee, maar als mensen, die door voorschotten gebonden zijn aan de opkopers van hun vangsten. Bosprodukten-zoekers staan in de schuld bij de verzamelaars of exporteurs van hun produkt. Kopers van geïmporteerde goederen hebben die veelal gekocht niet à kontant, maar op krediet, onder beding van betaling dier goederen met de opbrengst van hun Inlandse landbouwbedrijfjes. Een paar honderdduizend arbeiders in de buitengewesten hebben een immigratie- of een reëngagementskontraakt gesloten tegen ontvangst van een voorschot. Karrevoerders zijn door een schuld gebonden aan de suikerfabriek. Timmerlieden, smeden en allerlei kleine aannemers van taakwerk hebben vaak een gedeelte van de overeengekomen betaling vooruit ontvangen. Duizenden manlike en vrouwlike arbeiders werken in duizenden grote en kleine werkplaatsen, maar vooral in kleine, gebonden door een schuld, en zijn soms niet veel vrijer dan een pandeling. Honderdduizenden deelbouwers, over de hele archipel verspreid, bewerken eigen of anderma's akker, tegen een schamel deel van de opbrengst, en zijn gewoonlijk in ekonomiese afhankelijkheid geraakt door het aangaan van een schuld. Het is duidelijk, dat de schulden der Indonesiërs, die zich met goed gevolg hebben gewend tot de daarvoor bestemde organen van het volkskredietwezen: afdelingsbanken, dorpsbankjes, desaloemboengs (waar padi uitgeleend wordt) en vissersbanken, slechts een gedeelte, en misschien slechts een klein gedeelte vormen van het totaal der schulden van de inheemse bevolking. Men treft bij deze schulden alle mogelijke rentebedingen aan, van nul tot 500 en meer procenten 's jaars, en zij hebben alle mogelijke graden van konsumptiviteit en produktiviteit.

Aanzienlijk. Preciese kwantitatieve gegevens hebben wij alleen betreffende het krediet, verstrekt door de gouvernementspandhuizen en door afdelingsbanken, dorpsbanken en desaloemboengs. De pandhuizen leenden in 1924 f 151 miljoen uit. De afdelingsbanken — dit zijn de grote volksbanken, die per jaar gemiddeld f 5 à 600.000 onder de bevolking uitzetten (op Java en M. was ulto 1924 het gemiddeld *uitstaand* bedrag f 443.000 per bank en f 59 per schuldbewijs) en gewoonlijk een afdeling (bestuursressort van een

assistent-resident of kontroleur) of regentschap tot arbeidsveld hebben — de afdelingsbanken leenden uit f 46,9 miljoen. De desa- of dorpsbanken — dit zijn de kleine gemeentelike kredietinstellingen, die in 1924 gemiddeld per bank f 1109 onder de dorpsgenoten hadden *uitstaan* (op Java en M. f 11,5 per lening, in de buitengewesten f 20 per lening) en waarbij het geld sneller rouleert dan bij de afdelingsbanken — de desabanken leenden uit f 27,3 miljoen. De desaloemboengs leenden uit 1.671.000 pikol padi, dat is, bij een prijs van f 4 de pikol, een geldswaarde van bijna f 6,7 miljoen. Het door de vissersverenigingen uitgeleende bedrag was onbeduidend en kan verwaarloosd worden. Dit geeft dus een totaal van ongeveer f 232 miljoen, in 1924 uitgeleend, waarvan f 81 miljoen door de organen van het volkskredietwezen. Verder weten wij nog, uit het laatste verslag van het Algemeen Syndicaat van Suikerfabrikanten in N.-Indië, dat in de gouvernementslanden van Java in 1923 een bedrag van f 15,3 miljoen door de suikerondernemingen aan grondhuur is betaald. Dit bedrag heeft grotendeels het karakter van krediet en is langer of korter tijd vóór de levering van de akkers aan de Inlandse grondbezitters uitbetaald, dikwels 1½ jaar vooruit.

Toeneming. Toeneming van deze ons bekende kredieten der pandhuizen en volkskredietinstellingen is alleen dan niet bedenkelijk, als tegenover die toeneming staat van de vele andere leningen, en daar weten we niets van. Toeneming van het krediet, door de pandhuizen verstrekt, is in het algemeen het bedenkelijkst, omdat het niet opvoedend werkt en, verzeleken met het krediet van afdelingsbanken, dorpsbanken en loemboengs, in meerdere mate op een noodtoestand wijst, al dient men zich te hoeden voor de misvatting dat *alle* toeneming van pandhuiskrediet op groter nood zou wijzen. De aanwas der van overheidswege geleide kredietstromen was in het tienjarig tijdvak vóór 1922 inderdaad groot. In 1915, toen de pandhuisdienst reeds in de meeste distrikten van Java en Madoera was ingevoerd, verstrekten 316 pandhuizen op 34,6 miljoen panden f 75,9 miljoen. In 1922 verstrekten 371 pandhuizen op 37,4 miljoen panden f 151,9 miljoen. Ook als men rekening houdt met de waardedaling van het geld, valt er waarschijnlijk nog een vrij aanzienlike vermeerdering te konstaten. Gelukkig bleef nadien het uitgeleende geldbedrag nagenoeg konstant.

Van de ontwikkeling der *afdelings- of volksbanken* geven de onderstaande cijfers een beeld.

Jaar	Aantal volksbanken op Java en M.	Uitgeleend in duizendt. guldens	Aantal volksbanken in de buitengewesten	Uitgeleend in duizendt. guldens
1915	73	19.355	9	2.329
1920	70	30.594	14	7.616
1922	70	36.913	16	9.142
1923	70	34.977	16	8.266
1924	70	37.300	17	9.569

Dat het volkskredietwezen in de buitengewesten jonger is dan op Java en Madoera, kan uit deze cijfers worden afgelezen. Ook bij de volksbanken is in de uitgeleende geldbedragen sinds 1922 meer stabiliteit gekomen. (Het hoogtepunt der uitzettingen, in geld uitgedrukt, viel in het jaar 1921). Waarschijnlijk zijn de kredieten, vooral in de buitengewesten, nog voor vrij grote uitbreiding in de komende jaren vatbaar.

De grootste toeneming van kredietinstellingen en uitgeleende bedragen heeft plaats gehad bij de *desa- en dorpsbanken*. Enkele cijfers voor Java en Madoera volgen hieronder:

Deze krachtige ontwikkeling heeft, op zich zelf, niets verontrustends. De desabankjes hebben waarschijnlijk nog grote mogelijkheden voor zich. Het krediet dat zij geven valt binnen de gezichtskring van

¹⁾ Vereenvoudigde spelling.

²⁾ 1924, 1e halfjaar bl. 323 (No. 432).

Jaar	Aantal desabanken	Zuiver vermogen in duizendt.	Uitgeleend in duizendt.
1917	2.107	1.179	7.713
1922	2.823	2.976	15.021
1923	3.482	4.203	20.732
1924	3.735	5.440	25.789

de desaman. Tot dusverre is de rente, die geheven moet worden, wel hoog, 10 pCt. in de 11 weken, maar als het vermogen van de bankjes voldoende aangegroei zal zijn, hetgeen in 4 à 5 jaren het geval kan wezen zal de rente op 4 à 5 pCt. in de 11 weken gesteld kunnen worden, voor de Inlandsche maatschappij en voor zulk klein krediet als de bankjes verschaffen, niet veel. De dorpsbankjes in de buitengewesten betekenen nog niet genoeg om ze hier nader te bespreken.

De *desaloemboengs* zijn in de laatste tien jaren voortdurend in aantal verminderd. De verwachtingen van deze instellingen waren aanvankelijk hoog gespannen, en dit heeft aanleiding gegeven tot oprichting ook in dorpen en streken, waar, door weinig padikultuur, een te versnipperd grondbezit of een te levendig ruilverkeer, de levensvoorwaarden voor dit krediet in natura niet aanwezig waren. Zo is dan op Java en Madoera het aantal desaloemboengs van 1917 tot 1924 geleidelijk gedaald van 10.858 tot 6864. Het schijnt echter dat het laagste punt in de uitleningen reeds in 1922 werd bereikt. Sindsdien nam, ondanks de teruggang in het aantal instellingen van 8310 tot 6864, het uitgeleende bedrag toe van 1.493.000 tot 1.671.000 pikol padi. Ook het aantal leners nam sinds 1922 een weinig toe en bedroeg in 1924 1.200.000.

Aan deze wederopleving van het loembogkrediet zijn de *geldscharste* en het verminderd geldverkeer, dat in de laatste jaren in de desa te constateren viel als gevolg van de lage conjunctuur, zeker niet vreemd geweest. De beloning van diensten geschiedde wederom meer in natura en minder in geld. Maar ook andere oorzaken kunnen tot die wederopleving bijgedragen hebben. Hoe groter de prijsverschillen zijn van de padi, kort na de oogst en in de schrale tijd, hoe voordeliger het padikrediet is. Immers men leent in de tijd dat de padi een hoge waarde heeft, en betaalt terug in de tijd dat ze goedkoop is. Verder kunnen hoge prijzen van de tweede gewassen bewegen tot het verkopen daarvan op ruime schaal, met als gevolg schaarste aan voedingsmiddelen en groter behoefte aan loembogkrediet. Of de opleving verder voortgang zal hebben, kan niemand voorspellen. Wij geloven niet, dat bij normale verdere ontwikkeling van Indië aan de loembogengs meer dan een bescheiden plaats voorbehouden is.

Niet alleen in het loembogbedrijf hebben zich de verminderde welvaart en de geldschaarste der lage conjunctuur weerspiegeld; ook de afdelingsbanken ondergingen daarvan de invloed. Uit de enkele hierboven gegeven cijfers van het eerste staatje is dat niet af te lezen, daarvoor zijn die cijfers te onvolledig en is de inzinking van het welvaartspeil gelukkig te gering geweest. Dat staatje gaf een overzicht van de door de afdelingsbanken in de buitengewesten uitgeleende bedragen. Deze zijn kleiner dan de uitgeleende bedragen, omdat het geld der afdelingsbanken telkens gemiddeld korter dan een jaar onder de bevolking uitgezet wordt. Het onderstaande overzicht betreft alleen Java en Madoera.

Met behulp van Inlandse indexcijfers hebben we aan de cijfers, zoals men die in de verslagen van het volkskredietwezen kan vinden, een kolom 4 toegevoegd. Deze Inlandse indexcijfers, die door het Centraal Kantoor voor de Statistiek in N.-Indië in overleg met de leider van het onderzoek naar de belastingdruk op de Inlandse bevolking, de heer Meijer Ranneft, werden berekend, werden ons welwillend

Jaar	Aantal banken	Uitstaand ulto. boekjaar				
		Totaal (in duizendt. guldens)	Herleid met index-cijfers (1913 = 100)	Gemiddeld per bank (duiz.)	Aantal schuld-bewijzen	Guldens per schuld-bewijs
1	2	3	4	5	6	7
1913	71	12.765	12.765	—	—	—
1915	73	16.833	—	230	—	—
1920	70	25.466	9.467	364	+ 426.000	56
1922	70	32.732	18.492	467	475.087	67
1923	70	32.019	19.345	457	503.165	61
1924	70	31.032	18.254	443	512.156	59

door de laatstgenoemde verschaft. Kolom 4 moet dus een denkbeeld geven van de reële toe- of afneming van de betekenis der uitstaande bedragen, in handen van Inlanders, sinds 1913. De bevolking van Java blijkt dan in het topjaar 1920 weinig te hebben geleden. Daarna gaan en geldbedragen en reële waarden de hoogte in, om eerst in de laatste jaren tot staan te komen. Deze kentering betekent niet, dat de kredietbehoefte in de desa is verminderd. Integendeel, doordat partikuliere opkopers en voorschotgevers terughoudender werden, zal de behoefte aan bankkrediet eer toe- dan afgenomen zijn. De banken moesten echter voorzichtig zijn, omdat de prijzen van producten en kapitaalgoederen gedaald waren en zijn, zoals het verslag constateert, haar heil gaan zoeken in verdeling van de afbetaling der leningen over talrijke termijnen en in kleinere paymenten. Vandaar een vermindering van het uitstaand bedrag tegenover een vermeerdering van het uitstaand bedrag en het uitgeleende geldbedrag. Dit gevolg valt te betreuren. Het brengt de afdelingsbanken te veel op het terrein der desabankjes. Het gevaar wordt groter, dat de volksbank in de desabanken haar concurrenten gaat zien, terwijl juist verdeling van arbeid en samenwerking nodig zijn. Aan die samenwerking ontbreekt nog veel. Zelfs lezen we in het verslag, dat „de gevallen niet op zich zelf (staan) dat de administrateur eener afdelingsbank, al of niet gesteund door zijn bestuur, de ontwikkeling van het desabankwezen tracht tegen te gaan door creditverlening aan nieuwe oprichtte instellingen te weigeren of te bemoeilijken, door het maximum van de desabankleningen te drukken en door de oprichting van bankjes tegen te gaan.” Samenvattende cijfers van de uitstaande bedragen bij de volksbanken in de buitengewesten geven we hier niet, omdat deze te weinig zouden zeggen ter kenschetsing van de zeer uiteenlopende toestanden bij die banken.

Tot de belangrijkste cijfers uit de verslagen van het volkskredietwezen behoren die van de achterstand in de terugbetalingen. Hoge achterstand-cijfers zijn het bewijs dat er iets niet in orde is; lage achterstand-percentages bewijzen echter nog niet dat de toestand gunstig is. Men moet daarvoor ook weten, hoe het staat met de afschrijvingen, of er veel pressie is uitgeoefend door de bestuursambtenaren, of er veel boeten zijn opgelegd en veel gerechtelijke vervolgingen zijn ingesteld. De achterstand-cijfers der volksbanken, zowel van die op Java en Madoera als daarbuiten, zijn voor 1924 niet hoog en vergeleken bij het voorgaande jaar gedaald, zoals blijkt uit het volgende overzicht.

Jaar	Java en Madoera			Buitengewesten	
	Achterstand (duizendt.)	% van uitstaand bedrag gewone leningen	Afschrijvingen op leningen en dub. debiteuren (duiz. t. g.)	Achterstand (duizendt.)	% van uitstaand bedrag gewone leningen
1915	1619	9,9	138	228	12,66
1923	2852	9,3	190	825	11,2
1924	2566	8,6	276	545	7,2

Het gunstige achterstand-percentage is, zowel op Java als daarbuiten, mede verkregen door belangrijke afschrijvingen: de Javase banken schreven f 276.000

af, een bedrag dat nog nimmer werd bereikt, de banken der buitengewonen *f* 142.500. Ook het boetebedrag was hoog; op Java en Madoera *f* 441.000.

Daar het bij de volksbanken niet in de eerste plaats gaat om het maken van winsten, menen wij in dit overzicht te kunnen volstaan met de vermelding dat de bedrijfsuitkomsten niet ongunstig waren en het geven van de volgende cijfers uit de verlies- en winstrekening 1924, die voor alle volksbanken tezamen gelden.

De banken betaalden over de door haar opgenomen gelden een interest van *f* 2.182.400; hadden aan salarissen, toeslagen, pensioenen enz. *f* 2.745.300 te betalen en *f* 1.190.800 aan diverse onkosten. Zij boekten een winst van *f* 1.260.200. De voornaamste inkomstenposten waren: *f* 6.715.900 interest uit (onder de bevolking) uitgezette gelden; *f* 517.900 uit boeten (waaronder het hierboven voor Java vermelde bedrag van *f* 441.000) en *f* 505.400 interest uit beleggingen. Willen de banken aan haar roeping beantwoorden, dan zullen de besturen voort moeten gaan op de weg, die sinds kort ingeslagen is en streven naar vermindering van de salarisrekening. Is eenmaal het zuiver vermogen van de volksbanken op peil gebracht — dit bedraagt voor de 87 banken tans *f* 9.310.000 of gemiddeld *f* 107.000 per bank — dan kan de zo gewenste verlaging van de interest der uitgezette gelden plaats hebben. Deze bedraagt tans bij de meeste banken voor de meeste leningen nog 18 pCt. 's jaars.

De positie van de *Centrale Kas* wordt gaandeweg sterker. Het geldverkeer tussen de volkskredietbanken en de Centrale Kas wordt steeds levendiger. De bedrijfsresultaten waren gunstig en de verliezen, in vorige jaren op effecten geleden, konden worden ingehaald. Centrale Kas en dienst van het Volkskredietwezen vormen tans prakties een organies geheel, waarmede een der wenssen van de adviseur voor het volkskredietwezen, dr. J. H. Boeke, vervuld is.

De heer Boeke heeft sinds lang zijn volle aandacht aan de bevordering der kooperatie onder Inlanders gegeven. Daar de toepassing der kooperatie-verordening op Inlandse kooperatieve verenigingen op tal van bezwaren stuit, is onder zijn leiding een ontwerp-verordening ter regeling der kooperatieve verenigingen van Inlanders samengesteld. Zij berustte bij de afsluiting van het verslag in Juli 1925 sedert ongeveer anderhalf jaar bij de Raad van N.-Indië, wach- tend op beschouwing en raad. Quo usque tandem?

G. GONGGRIJP.

INTERNATIONALE REGELING VAN DEN WERKTijd.

Zoals bekend verondersteld mag worden heeft de Engelsche Regeering, nadat haar gebleken was, dat de wenschelijkheid daartoe ook in de andere landen bestond, de Regeeringen van België, Duitschland, Frankrijk en Italië tegen 15 Maart a.s. uitgenoodigd tot een conferentie ten einde de mogelijkheid te overwegen om een effectieve internationale overeenkomst tot stand te brengen ter regeling van het aantal werkuren in de nijverheid.

Hocwel reeds jaren geleden over internationale regelingen aangelegenheden behoeven we voor de on- derhavige gelegenheid niet verder terug te gaan dan 1919. In Oct. 1919 kwam te Washington volgens het Vredesverdrag van Versailles de eerste Internationale Arbeidsconferentie bijeen en het was, gezien de inleiding tot het 13e hoofdstuk van het Vredesverdrag, niet te verwonderen, dat men allereerst de vraag besprak op welke wijze de 8-urendag (48 u. per week) internationaal zou kunnen worden geregeld. Men was het vrij gauw met elkaar eens, zoodat een conventie werd aangenomen, waarbij de 8-urendag en 48-urige werkweek, behalve in handels- en landbouwondernemingen, werd voorgeschreven, terwijl voor de scheepvaart een afzonderlijke conferentie zou worden gehouden. Voor continubedrijven werd de werkweek op 56 uur gesteld.

Men had echter betrekkelijk weinig aan deze conventie, wanneer de verschillende landen, aangesloten bij het Bureau Int. du Travail, haar niet ratificeerden. Om dit gemakkelijker te maken werd bepaald dat voor Japan en Britsch-Indië aanmerkelijk ruimere bepalingen zouden gelden, terwijl de conventie niet voor China, Perzië en Siam zou gelden.

Voor de andere landen meende men, dat geen bijzondere bepalingen noodig waren en men verwachtte dat deze binnen den in het Vredesverdrag gestelden termijn van 18 maanden voorstellen tot ratificatie der conventie bij de bevoegde macht in hun Rijk zouden hebben ingediend. Deze verwachting is echter ijdel gebleken. Wel is waar ratificeerden een 5-tal van de 56 aangesloten landen, nl. Griekenland (Nov. 1920), Roemenië (Juni 1921), Britsch-Indië (Juli 1921), Tsjechoslowakije (Aug. 1921) en Bulgarije (Febr. 1922) de conventie, terwijl later Oostenrijk, Letland en Italië voorwaardelijk ratificeerden, doch daartegenover staat dat er thans, 6 jaar na de conferentie, nog verschillende landen w.o. Engeland zijn, die niet eens voldaan hebben aan de verplichting om binnen 1½ jaar, dus vóór Juli 1921, eenig voorstel daaromtrent aan de bevoegde macht voor te leggen.

Het wil dus niet met deze conventie. Nu zou dit op zichzelf misschien niet zoo erg zijn,¹⁾ ware het niet dat er elk jaar een internationale arbeidsconferentie wordt gehouden, waarop enkele internationale vraagstukken, hetzij door een conventie, hetzij door een recommendatie geregeld worden en het ligt voor de hand, dat wanneer de ratificatie van de eerste en misschien tevens de voornaamste van de tot nog toe aangenomen conventies zoo weinig opschiet, er in bepaalde kringen een strooming komt om naar midde- len uit te zien, die den moed er in weten te houden. Vooral ook omdat er van verschillende zijden reeds op aan is gedrongen de snelheid waarmede de inter- nationale regelingen worden gemaakt, iets te tempe- ren en eens te zien wat of men t.a.v. de reeds getrof- fen regelingen doet.

De reden dat zoo weinig landen tot ratificatie over- gingen houdt uiteraard allereerst verband met den inhoud der conventie zelf. Deze beschrijft algemeen (behalve voor de reeds genoemde schrijven) de 48-u. w.w. voor, dus ook voor de spoorwegen en de over- heidsbedrijven. Werktijdverschuiving binnen het raam der 48-u. w.w. mag slechts met toestemming van de Regeering en de arbeidersorganisaties plaats vinden. Overwerk is, behalve in enkele gevallen, slechts toe- gelaten als tijdelijke maatregel ter tegemoetkoming aan buitengewone opeenhooping van werk, terwijl vóór de vergunning daartoe, vooraf de betrokken werkgevers- en arbeidersorganisaties geraadpleegd moeten worden. Bij overwerk zal een toeslag van min- stens 25 pCt. op het loon gegeven moeten worden. Ten slotte zou ratificatie nog ten gevolge hebben dat het Verdrag slechts na 10 jaar zou kunnen worden opgezegd, met een opzeggingstermijn van een jaar. Aangezien nu verschillende landen, hoewel de 8-uren- dag er in de practijk al bestaat, bij ratificatie een aantal wijzigingen zouden moeten brengen in hunne wetgeving t.a.v. den arbeidstijd, en zij daar niet zoo spoedig toe wenschten over te gaan, is het duidelijk dat de ratificatie op tal van bezwaren stuitte.²⁾ Daar kwam nog iets bij.

Het is een feit, en dat moet ook de felste tegen- stander van de materie als zoodanig toegeven, dat internationale regelingen veel gemakkelijker kunnen worden ingevoerd en in hunne uitwerking veel min- der exclusief zijn, wanneer een aantal belangrijke lan- den dat tegelijk doet, dan wanneer elk land dit op zijn eigen houtje verricht en daardoor kans loopt de dupe te worden van de nalatigheid der andere landen. Deze

¹⁾ Ook al niet omdat in de meeste landen de achturen- dag reeds zonder de ratificatie bestaat.

²⁾ Voor wat Nederland betreft vergelijkte men de rede van den heer Mr. A. Haex, 9 Nov. 1921 voor het Verbond van Ned. Fabr. Ver. uitgesproken.

overweging beheerscht in sterke mate het vraagstuk der internationale werktijdregeling. Vele landen willen op dit gebied wel wat doen (ik spreek hier opzettelijk niet van: de conventie ratificeeren, omdat het zeer wel mogelijk is, dat tegen verschillende bepalingen daarvan nog wel onoverkomelijke bezwaren zijn) wanneer andere belangrijke landen dat dan maar tegelijk doen.

In 1924 is dan ook inderdaad een poging daartoe gedaan. Nadat eerst op de Int. Arbeidsconferentie te Genève langdurig over den stand der ratificaties van de conventie over den achturedag en de mogelijkheid tot uitbreiding van het aantal was gesproken, werd op 8 en 9 Sept. 1924 te Bern een conferentie gehouden tusschen den Franschen Min. van Arbeid, Godart, den Engelschen Min. Shaw, den Belgischen Min. Tschoffen en den Duitschen Min. Brauns, waarbij ook de Directeur en de Onderdirecteur van het B. I. T., Thomas en Butler, uitgenoodigd waren. Men besprak hier de mogelijkheid om tot een gezamenlijke ratificatie van de conventie te geraken en de Ministers kwamen ten slotte, na geconstateerd te hebben, dat het uit een oogpunt van beschaving en sociaal belang wenschelijk was, op de basis van de conventie van Washington een praktische toepassing van den achturedag te verkrijgen, tot de conclusie, dat hun meening over de meeste punten geheel gelijk was en dat de verschilpunten niet van belang waren, zoodat de conferentie met het eenstemmig gevoelen dat gemeenschappelijke ratificatie mogelijk was, kon worden gesloten.

Dat intusschen ook in andere landen in dezen geest werd gedacht, bleek wel uit het feit, dat in Oostenrijk in Juni 1924 tot ratificatie werd besloten, welke echter slechts in werking zou treden, wanneer ook de andere voornaamste Europeesche landen (Engeland, Frankrijk, Duitschland, Italië en België) en de naburige landen (Tsjechoslowakije, Hongarije, Polen, Kon. der Croaten en Slowaken en Zwitserland) geratificeerd zouden hebben, terwijl Italië op 6 Oct. 1924 de ratificatie registreerde, welke echter niet zou gelden alvorens ook Engeland, Duitschland, Frankrijk, België en Zwitserland de ratificaties; zonder reserves of afwijkende voorwaarden, hadden doen registreren.

Wat naast Italië, de andere landen betreft, die aan de a.s. conferentie zullen deelnemen, in Engeland heeft, volgens de bladen de eerste-minister verklaard, dat indien op deze conferentie overeenstemming wordt bereikt, in dien zin, dat voor alle contractanten dezelfde woorden ook inderdaad dezelfde beteekenis hebben, de Engelsche Regeering bereid is de conventie van Washington te ratificeeren. Een en ander is ook nog verder van belang, omdat in Engeland, behalve voor de mijnindustrie, nog geen wettelijke regeling van den arbeidstijd bestaat en deze geheel door onderlinge overeenkomsten tusschen werkgevers- en arbeidersverenigingen is vastgesteld. In Frankrijk, waar de achturedag in de wet van 28 April 1919 is vastgelegd, is een wetsontwerp dat de ratificatie inhoudt, mits Duitschland ook ratificeert, reeds door de Kamer aangenomen en thans voorgelegd aan den Senaat, terwijl in België, waar de achturedag sinds 17 Juni 1921 reeds wettelijk is geregeld, een wetsontwerp tot onvoorwaardelijke ratificatie door alle bevoegde instanties is goedgekeurd.

Blijft over Duitschland, waar reeds herhaaldelijk van verschillende zijden stemmen opgingen om te ratificeeren, doch waar, gezien de economische omstandigheden, de strikte doorvoering van den achturedag als het er op aan komt, nog wel op heel wat bezwaren zal stuiten. In Jan. 1925 heeft min. Brauns nog verklaard, dat Duitschland nimmer principieel de ratificatie heeft geweigerd en dat het bereid was met de overige daartoe in aanmerking komende Staten tot overeenstemming te geraken betreffende de uitlegging der conventie en de periode, gedurende welke de toepassing ervan zou moeten worden uitge-

steld. Hoe beminlijk deze bereidwilligheid ook onder woorden is gebracht, ik geloof niet dat de heer Thomas daarmee tevreden is geweest. Hoopvoller voor hem was de verklaring van den Rijkskanselier Luther, dezer dagen in den Rijksdag gedaan, dat Duitschland zal toetreden tot een internationaal accoord, regelende den arbeidstijd, wanneer de conventie tegelijk door Engeland, Frankrijk en België geratificeerd zou worden.

Mocht men tot overeenstemming komen, dan is het echter voor alles te hopen, dat men er niet toe heeft besloten, omdat „er nu toch eindelijk iets gebeuren moest”. In de practijk is in de voornaamste industriestaten de achturedag ingevoerd. Het feit dat daarvoor in enkele landen in sommige bedrijven wordt afgeweken, bewijst niet zoozeer den onwil, doch veel meer de onmogelijkheid om met den achturedag onder de bestaande economische toestanden een redelijk bestaan aan de arbeidersklasse te waarborgen. Deze soepelheid zou door een algeheele aanvaarding van de conventie van Washington verloren gaan en het is zeer de vraag of de internationale regeling stand zou kunnen houden tegen de maatschappelijke gevolgen, die dit zou kunnen hebben. Wat verder de voorgenomen conferentie betreft is m.i. nog een gevaar voor de internationale sociale wetgeving in het algemeen daaraan verbonden. Het ligt voor de hand dat in de laatste jaren verschillende stemmen zijn opgegaan om de conventie van Washington wat soepeler te maken, en aan de bezwaren, die de Staten ertegen hebben, min of meer tegemoet te komen.

Dit is echter steeds van de hand geweest. Gesteld nu eens dat Duitschland op de a.s. conferentie wel tot ratificatie bereid is wanneer enkele punten worden gewijzigd en er, nadat de aan de conferentie deelnemende Staten daarover tot overeenstemming zijn gekomen, tusschen deze Staten een onderlinge regeling tot stand komt, die met deze wijzigingen rekening houdt.

Ratificatie van Washington is dan natuurlijk niet mogelijk, duidelijk is echter dat in dat geval het gezag en de invloed der Int. Arbeidsconferentie en van de andere resp. aangenomen conventies een leelijke knauw krijgen.

Het is dus zeer zeker voor de geheele internationale arbeidswetgeving van belang den afloop van de a.s. conferentie tegemoet te zien. Ir. B. BÖLGER.

Haarlem, Febr. '26.

DE HAAGSCHE CONFERENTIE BETREFFENDE DEN INDUSTRIEELN EIGENDOM.

„Deugdelijk voorbereid kwam op 8 October 1.1. te 's-Gravenhage de Conferentie bijeen voor de herziening van de Parijsche Conventie van 1883 en aanverwante regelingen. Het was voor het eerst na 1911 — het jaar van de Conferentie van Washington — dat de afgevaardigden van de staten, aangesloten bij de Unie tot bescherming van den industrieelen eigendom vergaderden. Vele wenschen omtrent wijziging van de Conventie waren in dien tusschentijd kenbaar gemaakt; vele wenschen ook waren uit vroeger tijd blijven liggen. De vergadering was goed voorbereid. Uitstekend toegelichte voorstellen, uitgewerkt door de Nederlandsche Regeering in overleg met het Bureau der Unie te Bern, lagen ter tafel. De belangrijkste onderwerpen waren te voren in andere bijeenkomsten, als van het economisch comité van den Volkenbond, van de Internationale Kamer van Koophandel, besproken. Zeer ingrijpend waren de voorstellen niet. Wat na — gelijk de berichten luiden — vier weken serieus beraadslagen tot stand kwam, bleef nog aanmerkelijk achter bij hetgeen de wegbereiders hadden gehoopt. Is het dikwijls moeilijk langs den weg der nationale wetgeving resultaten te bereiken, de gang van de internationale wetgeving is niet minder stroef.

Het voornaamste van de bereikte resultaten zij hier kortelijks gememoreerd.

Een van de belangrijkste beginselen van de Conventie wordt gevonden in het toekennen van het prioriteitsrecht. Wie in een der Uniestaten octrooi heeft aangevraagd geniet gedurende een termijn van één jaar in de andere staten een recht van voorrang. Dit recht brengt mede, dat zijn aanvraag voorgaat boven octrooiaanvragen, die anderen voor hetzelfde onderwerp in andere staten zouden kunnen indienen. Het heeft verder ten gevolge, dat niets hem kan worden tegengeworpen wat in het prioriteitsjaar is geschied.

Het is eigenlijk door dit prioriteitsrecht, dat het eerst practisch goed mogelijk wordt een uitvinding in verschillende staten te octrooieeren. De eerste aanvraag toch leidt licht tot bekendheid van de uitvinding. Een latere aanvraag in een ander land kan dan reeds afstuiten op het bezwaar, dat hetgeen waarvoor octrooi gevraagd wordt, niet meer nieuw is. Theoretisch zou deze moeilijkheid ontgaan kunnen worden door indiening van de aanvraag tegelijkertijd in alle landen, practisch ware dit niet goed doenlijk. Het prioriteitsrecht lost de moeilijkheid op: bekendheid ontstaan gedurende het prioriteitsjaar kan den aanvrager niet worden tegengeworpen.

De Conventie (art. 4) geeft nu ongelukkigerwijs eenigen grond voor de meening, dat wie gedurende het prioriteitsjaar de uitvinding mocht toepassen, het recht kan verwerven (recht van voorgebruik), daarmede door te gaan na de verleening van het octrooi naar aanleiding van de op prioriteit gegronde aanvraag. Bij ons, in Duitschland en in Oostenrijk wordt deze mogelijkheid bevestigd; in andere landen pleegt zij te worden ontkend.

Dit voorgebruiksrecht beteekent een ernstige belemmering voor den octrooihouder. Veelvuldige pogingen zijn al sedert lang gedaan, de redactie van de Conventie zoo te wijzigen, dat de erkenning van dit recht, ontstaan tijdens het prioriteitsjaar, volstrekt wordt uitgesloten. Te Washington was reeds een groote meerderheid ervoor. Een nog aanzienlijker meerderheid werd ter Haagsche Conferentie voor het voorstel verkregen, maar de eenstemmigheid noodig om tot wijziging van de Conventie te geraken, werd ook ditmaal weer niet bereikt.

De Conventie verzekert een analoog prioriteitsrecht ook op het gebied van het Merkenrecht. Hier bracht Den Haag een kleine verandering door den duur van deze prioriteit te verlengen van vier tot zes maanden.

Een tweede belangrijk onderwerp van bespreking is geweest de verplichte toepassing van geoctrooieerde uitvindingen. De meeste octrooiwetten verlangen, dat de octrooihouder de geoctrooieerde voortbrengselen vervaardigt in het land zelf waar het octrooi is verleend, dikwijls op straffe van verlies van het octrooi. Het is een maatregel van handelspolitiek — van protectie is met goeden grond gezegd —, die op deze wijze in de Octrooiwetten wordt gevonden.

Tegen regelingen als deze — waarvan ook onze Octrooiwet een voorbeeld geeft — zijn vele en velerlei bezwaren aangevoerd. Zij zijn deels van theoretischen, deels van practischen aard. De voorstellen ter Conferentie sloten zich bij de bezwaren aan. Voornamelijk werd hierbij steun gezocht in het practische argument, dat het te dwaas is te veronderstellen, dat de octrooihouder, die zijn uitvinding heeft doen octrooieeren in alle staten der wereld, ook in al die staten zijn product zal fabricceeren. De Conventie heeft ten doel het practisch mogelijk te maken voor een uitvinding octrooi te verkrijgen in alle Uniestaten. Zij mag niet langer dulden, dat dit alleen kan gebeuren op een voorwaarde, die niet kan worden nageleefd.

Van de andere zijde pleegt gezegd te worden: onze wetgever kan niet toestaan, dat de octrooihouder van uit het buitenland onze markt van zijn product voorziet en met zijn octrooi belet, dat onze industrie zich met de vervaardiging van het product gaat bezig houden. Intusschen, een zoodanige vrijheid voor den

octrooihouder is zelden bepleit en lag ook niet in de bedoeling van de Haagsche voorstellen. Volgens deze zou met intrekking van het octrooi niet mogen worden bedreigd, maar de nationale wetgever zou wel licentieverleening ten behoeve van binnenlandsche industrieelen kunnen opleggen aan den octrooihouder, die zijn uitvinding uitsluitend in het buitenland toepast.

Dat dit voorstel gemakkelijk ingang zou vinden, zal wel niemand gedacht hebben. Daartegenover stond als de werkelijkheid, dat groote en kleine Uniestaten nog steeds de verplichte toepassing kennen, gesanctioneerd door de intrekking van het octrooi, dat het streven naar bescherming en onafhankelijkheid van de eigen industrie na den oorlog nog weer is toegevoegen, dat met name Engeland nog niet lang geleden (in 1919) een nieuwe regeling heeft gemaakt, waarbij toepassing der uitvinding binnen het Koninkrijk wordt gevorderd en in geval van verzuim als laatste redmiddel met intrekking van het octrooi wordt bedreigd.

Zoo heeft dan ook dit voorstel schipbreuk geleden. De Uniestaten zullen vrij blijven octrooien vervallen te verklaren wegens niet-toepassen van de uitvinding. Toch is in deze materie eenige wijziging gebracht.

De vrijheid blijft gehandhaafd, bij nationale wetgeving maatregelen te treffen tegen misbruik van octrooien en als misbruik zal kunnen worden aangemerkt het niet-toepassen van de uitvinding in het land, waar het octrooi is verleend. Als sanctie zal ook voortaan gesteld mogen worden bedreiging met annuleering van het octrooi. Maar annuleering zal voortaan slechts subsidiaire maatregel kunnen zijn, die alleen mag worden toegepast, wanneer het beoogde doel niet door het opleggen van een licentie bereikt kan worden.

Op dit punt zal wijziging van onze wet moeten volgen, daar hier te lande niet-toepassing voldoende is om annuleering uit te lokken.

Eerder dan drie jaren na het verlenen van het octrooi zullen maatregelen ter zake van misbruik daarvan in het geheel niet mogen worden genomen. Voor het stellen van dezen termijn bestaat aanleiding, waar het gaat om maatregelen tegen het buiten toepassing laten van het octrooi. Om tot de toepassing te komen moet de octrooihouder wat tijd hebben; onze wet geeft hem vijf jaren. Maar het misbruik van octrooien doet zich voor in andere vormen (verkoop op voorwaarden b.v. die oneerlijke mededinging opleveren tegen concurrenten van den octrooihouder); waarom mag de nationale wetgever daartegen pas maatregelen nemen meer dan drie jaren na de verleening van het octrooi? Op dit punt zijn de redacteers van de Haagsche Conferentie niet gelukkig geweest.

De gewijzigde, deels nieuwe artikelen 5bis, 5ter en 6 gaan wij met een korte opmerking voorbij. Art. 5bis schrijft de uiterste clementie voor ten behoeve van rechthebbenden, die hun rechten dreigen te verliezen door wanbetaling van de ter zake van het genot van merk of octrooi verschuldigde rechten. Art. 5ter waarborgt immunitet op het gebied der Unie ten behoeve van voertuigen, met inbegrip van vliegtuigen, die een land slechts tijdelijk aandoen.

Met een nieuw artikel 6bis brengt de Conventie iets nieuws, zeer plausibel op het eerste gezicht, minder gemakkelijk te verstaan bij nader toezien. Het zou voorkomen — aldus de Toelichting — dat iemand in eigen land bekendheid heeft verkregen voor een daar door hem geëxploiteerd merk, maar dat hij, dat merk later in het buitenland willende invoeren, moet ondervinden, dat inmiddels een ander daar er zich van meester heeft gemaakt. Om dit te voorkomen zullen de Uniestaten zich verbinden merken, die door hun autoriteiten geoordeeld worden, voldoende bekend te zijn als merken van een buitenlander, voor inschrijving in de registers te weigeren (anders dan ten name van den buitenlandschen rechthebbende) of

ze te schrappen, als zoodanige inschrijving ongelukigerwijs mocht hebben plaats gehad.

Zeer aangenaam voor den fabrikant, die de faam van zijn merk heeft weten doen doordringen tot de bevoegde autoriteiten in het buitenland. Van minder belang voor den fabrikant, die ook wel gaarne deze bescherming van zijn merk in het buitenland zou willen genieten, maar van wiens werk de autoriteiten daar niet hebben gehoord. Hij zal zich tevreden moeten stellen met het prioriteitsrecht, dat art. 4 ten aanzien van het merk toekent.

Er is aanleiding voor de vraag, hoe de regeling van art. 6bis met het prioriteitsrecht moet worden gerijmd. Een van beiden, of het merk heeft vanzelf extraterritoriale werking. Van die gedachte gaat art. 6bis uit, maar dan is een prioriteitsrecht niet noodig. Of het merk heeft slechts territoriale werking. Van deze gedachte ging de regeling van het prioriteitsrecht van art. 4 uit; dit diende om aan de ernstigste bezwaren van de zuiver territoriale werking tegemoet te komen. Territoriale werking voor het eene merk, extraterritoriale voor het andere (hoe moet de voldoende bekendheid worden beoordeeld?), acht ik vooralsnog een bedenkelijke combinatie.

Op het gebied van het Merkenrecht ligt verder het nieuwe art. 6bis, dat beoogt te voorkomen, dat in het eene land als merk zal worden toegelaten, wat in het andere land een teeken is, dat alleen door de overheid of met machtiging van de overheid gebruikt mag worden, als de wapens van publieke lichamen, officieele contrôleteekens en andere dergelijke meer. De meeste wetgevingen beschermen alleen hun eigen officieele teekens. Zoo kon op grond van onze Merkenwet worden geoordeeld, dat een buitenlandsch rijkswapen deel van een merk kan uitmaken. Tot dusver geniet alleen het Roode Kruis internationale bescherming. Volgens de nieuwe regeling zullen de Uniestaten lijsten van hun wapens, emblemen en contrôlemerken kunnen opstellen, die dan in andere Staten niet als merk zullen worden aanvaard. Waartoe dit voorschrift zal leiden? Zal men bij het Bureau van den Industrieelen Eigendom lijsten krijgen van alle Rijks-, provinciale en gemeentewapens van alle Uniestaten, waarmede dan elk inkomend merk vergeleken zal moeten worden?

Ten slotte staan wij nog stil bij art. 10bis. In zijn vroegeren vorm behelsde dit artikel, aan de Conventie toegevoegd te Brussel, gewijzigd te Washington, niet anders dan een toezegging van de Uniestaten, die zullen zorgen voor een deugdelijke bestrijding der oneerlijke mededinging. Het effect hiervan is onbevredigend geoordeeld. Het is vooral dit onderwerp, dat na den oorlog op diverse bijeenkomsten werd behandeld, waar op verscherping werd aangedrongen.

Wat is daaraan geworden? Een nadere bepaling — dit werd aan art. 10bis toegevoegd — van wat onder oneerlijke mededinging zal worden verstaan. Eerst een algemeene omschrijving: onder oneerlijke mededinging zal verstaan worden elke handeling, strijdig met het eerlijk gebruik op gebied van handel en nijverheid. Daarop volgt dan nog de vermelding van twee bijzondere vormen van oneerlijke mededinging, die in het bijzonder moeten worden verboden: het scheppen van verwarring, door welk middel ook, met de producten van een concurrent; het doen van valsche mededeelingen, geëigend om de producten van den concurrent in een ongunstig daglicht te stellen. De voorbereidende congressen hadden een langere lijst; de officieele voorstellen voor de Conferentie hadden daar al wat afgedaan; wat is overgebleven is nog minder.

De wijziging van de verwante regelingen, in het bijzonder het Arrangement van Madrid betreffende de internationale inschrijving van merken, zijn van minder principieel belang en meenen wij te mogen laten rusten.

DRUCKER.

HET VERDRAG MET BELGIË.

Het tweede gedeelte van het artikel van Prof. Ir. J. Nelemans in de kolommen van dit blad mag niet geheel onbesproken blijven. Bij den lezer, die zich in de materie van het Nederland-Belgisch tractaat niet min of meer ingewerkt heeft, zou anders de meening kunnen postvatten, dat het met den economischen kant van het tractaat voor ons land zoo erg nog niet staat.

De hoogleeraar legt den vinger erop, dat „de tot oordeelen oogenschijnlijk meest bevoegden, doch anderzijds niet geheel onpartijdigen, nl. de Kamer van Koophandel en de Scheepvaart Vereeniging Zuid te Rotterdam”, het niet eens zijn over de vraag, welk van de twee kanalen Antwerpen—Moerdijk en Antwerpen—Ruhrort voor de Nederlandsche en in het bijzonder de Rotterdamsche belangen het meest te vreezen zou zijn. Waar de zaak zóó staat is het volgens den schrijver niet zoo heel moeilijk om „de betekenis van die kanalen ten aanzien van de positie van Rotterdam tot hare werkelijke proportie terug te brengen”.

Het geconstateerde verschil wordt door den schrijver afgeleid uit één zin uit elk aangehaald adres.

De passages in de beide adressen in hun geheel er nog eens op nalezend kan ik, indien ik den geest der beide betoogen volg, het door den hoogleeraar bedoelde verschil in de beide stukken niet ontdekken. Maar laten we met hem, door het lichten van een paar zinnen, vaststellen, dat de K. v. K. het kanaal Antwerpen—Ruhr en de S. V. Z. het kanaal naar den Moerdijk het ergste vindt. De situatie is dan ongeveer als volgt, naar een lezer opmerkte. Aan een broertje en een zusje („de tot oordeelen oogenschijnlijk meest bevoegden, doch anderzijds niet geheel onpartijdigen”), wordt gevraagd wat zij erger vinden: hun vader te verliezen of hun moeder. Het broertje vindt het verlies van zijn vader het ergst, het zusje dat van de moeder. Het verlies van beide ouders schijnt dan voor de naastbetrokkenen niet heel prettig te zijn. Iets dergelijks geldt voor het geval der kanalen.

De hoogleeraar voelt dit ten slotte ook, want door heel zijn betoog klinkt de grondtoon, dat hetgeen artikel VI in het tractaat ons aan economische nadeelen kan bezorgen, niet zóó erg is, maar toch wel erg.

Na een betoog hoeveel veiliger de vaart door het Moerdijkkanaal voor de Antwerpsche scheepvaart zijn zal dan over het soms ruwe water van het Hellegat, Volkerak, Zijpe, Schelde — de stellers der bovenaangehaalde adressen hebben dit ook gevoeld, vandaar hun begrijpelijke vrees voor den concurrent — wordt een poging gedaan om ook voor Nederland eenige voordeelen te ontdekken, welke uit den bouw van het kanaal zouden kunnen voortvloeien.

In de eerste plaats wordt door Prof. Nelemans gewezen op het voordeel, dat de doorsneden landstreek in Nederland zal genieten, waarbij de schrijver gelukkig ook vaststelt, dat daarvoor een kanaal van meer bescheiden afmetingen voldoende zou zijn. Voor zooverre verbetering van waterafvoer noodig zijn kan, is in het geheel geen scheepvaartkanaal noodig; voor zoover scheepsgelegenheid naar Noord-Nederland of, wel naar België, voor Brabantsche industrie centra beoogd wordt, zal een geheel ander kanaal, zowel wat tracé als maximum afmetingen betreft, ongetwijfeld economischer zijn. Een gelijktijdige aftapping van het Rijnvaartverkeer aan de Nederlandsche havens behoeft niet gepaard te gaan met verbeteringen, welke Brabant voor zijn afwatering of scheepvaart mocht wenschen.

Zijn die verbeteringen voor Brabant echter zoo zeer gewenscht? Naar ons weten is alleen door Ir. Bongaerts er voor gepleit en dat nog in verband met het toen reeds geteekende Nederlandsch-Belgische tractaat. In het uitvoerig rapport van de Algem. R.-K.

Werkgeversvereniging,¹⁾ waarin toch zeker wel met Brabantsche belangen zal zijn rekening gehouden, wordt over de voordeelen van het Moerdijkkanaal voor Brabant niet gerept.

Maar dan wordt verder door den hoogleeraar gezezen, in navolging van een artikel van een andere hand in „de Ingenieur”, dat ik ronduit gezegd tot dusver niet ernstig had opgevat (het is trouwens in dat blad door anderen ook afdoende weerlegd), op het voordeel van een goede, volkomen veilige verbinding tusschen de beide centra van verkeer Rotterdam en Antwerpen en op de mogelijkheid van afsluiting van het Hellegat.

Wat het laatste betreft, stel ik de vraag waarom een dergelijke afsluiting, gesteld deze is om waterstaatkundige redenen gewenscht (wat ik niet beoordeelen kan) gekoppeld moet worden aan een kanaal van de Moerdijk heel naar Antwerpen?

Maar wat betreft het voordeel van een beteren waterweg Rotterdam—Antwerpen, geloof ik niet te overdrijven met te zeggen, dat er in de kringen van handel en scheepvaart te Rotterdam niet één persoon te vinden is, die dit voordeel zou willen genieten ten koste van het geweldige nadeel, dat de aftapping van het Rijnverkeer door het kanaal Moerdijk—Antwerpen aan Rotterdam (ook aan Amsterdam) zou bezorgen.

De schrijver berekent, dat de vaartijd van den Rijn naar Antwerpen na de totstandkoming van het kanaal, ongeveer een dag meer zal bedragen dan naar Rotterdam.

Naast dit cijfer moet gesteld worden dat bij gunstige weersgesteldheid de vaart van Dordt naar Antwerpen over de Schelde al gauw twee dagen vordert, bij slecht weer belangrijk meer. De verkorting van de reis naar Antwerpen door den aanleg van het kanaal zal dus gemiddeld zeker op een dag gesteld mogen worden, in veel gevallen meer. De besparing aan sleepkosten op het traject Dordrecht—Antwerpen wordt op pl.m. 40 pCt. berekend.

Nu is het zeer verblijdend om aan het slot der beschouwingen van Prof. Nelemans de aanmoediging te lezen, dat Nederland de economische functie, die het te vervullen heeft, ook in de toekomst zal kunnen vervullen, wanneer zijn op alle punten gemakkelijk bereikbare havens de beste accommodatie en outillage aanbieden, en dat het verleden doet vertrouwen, dat zij in die opzichten aan de spits zullen weten te blijven.

Dit is inderdaad aanmoedigend. Maar men vraagt zich af, waarom een Nederlandsche hoogleeraar (van een Belgische zou men het begrijpen) met dergelijke aanmoedigingen het economische gevaar, waaraan het Moerdijkkanaal ons gaat blootstellen, voor ons goed gaat praten. Zulks nog in een periode, waarin het Rotterdamsche havenverkeer nog niet eens de vóór-oorlogsche positie heeft terugveroverd, terwijl aan ongeveer 20 pCt. meer handen werk gegeven moet worden. Wij meenden tot dusver, dat tegenover het groote economische nadeel aan de totstandkoming der kanalen verbonden, politieke voordeelen in de schaal werden gelegd. Prof. Nelemans wil ons nu echter de economische nadeelen op zich zelf aannemelijk maken:

¹⁾ [Zie elders in dit No. — Red.]

IR. A. PLATE.

HET VERDRAG MET BELGIË.

Professor Nelemans schrijft in de Economisch-Statistische Berichten van 24 Februari, dat de verbeterde Zuid-Willemsvaart bij Bocholt aan het Rijn-Scheldkanaal, waarvan de aanleg nog niet vaststaat, zal aansluiten. Hij vervolgt dan door er op te wijzen, dat, indien tot het graven van het Rijn-Scheldkanaal niet mocht worden besloten, de verbinding van Antwerpen met Bocholt toch moet worden verbeterd.

Ik ben dat volkomen met Z.H.G. eens; als reeder die het Kempen-kanaal veelvuldig bevaart, ken ik de gebreken, die dezen waterweg aankleven, maar al te

goed. Nimmer heb ik dan ook het Kempen-kanaal in zijn tegenwoordigen staat als een geschikte verbinding van Zuidwest-Nederland met de Kempen genoemd.

Waar ik op gewezen heb, is dat mijns inziens het kanaal Maasbracht-Bocholt/Neeroeteren de Nederlandsche belangen zou schaden, daar het in hoofdzaak Antwerpen zal dienen. Dit standpunt neem ik nog heden onverzwakt in. De beschouwingen van den waterstaatkundigen Professor Nelemans versterkten zelfs mijne meening te dezen opzichte.

Wel zegt Professor Nelemans, dat „het hem toeschijnt, dat het niet noodig wordt geacht, om nog een belangrijk vervoer naar de op haar benedengedeelte reeds overbelaste Zuid-Willemsvaart te trekken”, enz., maar de Zuid-Willemsvaart kan toch verbeterd worden. Is deze presumptie een goede reden om het stuk Zuid-Willemsvaart van Loozen tot de Nederlandsche grens als van geen belang voor te stellen? Immers neen. Het is toch niet te bestrijden, dat verbetering van dit stuk Zuid-Willemsvaart voor de vaart van en naar Nederland van zeer groot belang kan worden; waarom dit dan bij het tractaat verwaarloosd?

„De tegenstanders van het Verdrag vreezen de concurrentie van Belgische kolen uit de Kempen of elders”, beweert Professor Nelemans: „Hoe heb ik het nu?”, roep ik met Z.H.G. uit. Het is de eerste maal, dat ik deze bewering verneem. Kan de schrijver waarlijk meenen, dat „de tegenstanders” van het verdrag, waaronder toch een zeer groot gedeelte zal zijn, dat belang heeft bij lage kolenprijzen — dus grootst mogelijke concurrentie — met leede oogen zouden zien, dat behalve Nederlandsche, Engelsche en Duitsche kolen, ook nog Belgische kolen billijk zouden kunnen worden aangevoerd? Deze vraag te stellen is haar beantwoorden.

Even weinig redelijk als de laatstbehandelde bewering van Professor Nelemans acht ik zijn aanhaling van de ramp, die de visschersvloot op zee nabij Vlissingen overkwam ten opzichte van de vaart op het Hellegat, Volkerak, Zijpe en Oosterschelde! Als reeder, die deze wateren aanhoudend bevaart en die daar steeds sleepboten en Rijnschepen aanwezig heeft, verklaar ik, dat in verhouding tot den omvang van de vaart ongelukken door storm slechts weinig voorkomen, terwijl normaal gebouwde schepen ook bij stormweer geen hinder in hun constructie onder vinden. Dat door assuradeuren bij goede reederijen dan ook geen verhoogde premie wordt verlangd, indien de vaart op België bij de Rijnvaart geïncludeerd wordt, is wel het beste bewijs, dat Professor Nelemans verkeerd werd ingelicht.

„Er ging haast geen storm voorbij, of op de Zeeuwsche stroomen was verlies aan menschenlevens en schepen te betreuren”, zegt Professor Nelemans. Gelukkig is deze bewering al even onjuist. Verlies aan menschenlevens op de Zeeuwsche stroomen kwam bij de Rijnvaart slechts hoogst sporadisch voor.

Maar ook uit andere opmerkingen van den geachten schrijver moet ik opmaken, dat, waar hij „het onderwerp door de critiek niet altijd op de juiste wijze belicht acht”, hij zichzelf dan toch schuldig maakt aan datzelfde euvel!

Zoo zijn ook nog Professor Nelemans' inlichtingen over een contract voor gewasschen fijnkolen voor Rotterdam, zoowel als die aangaande cokes van en naar de Hoogovens te Velsen volkomen onjuist. Ik geef Professor Nelemans dan ook in alle bescheidenheid in overweging, zijn zegslieden hierover te onderhouden, waar dergelijke onjuiste opmerkingen met de daaraan verbonden deducties van zoo bevoegde zijde geuit, niet ter zake kundigen tot geheel foutieve opvattingen zouden kunnen brengen.

27 Februari 1926.

D. G. VAN BEUNINGEN.

PROF. NELEMANS EN HET BELGISCH TRACTAAT.

Mr. W. Suermondt Lzn. schrijft ons:

Als de Professor den Minister wil verdedigen, waarom gaat hij dan vierkant tegen diens meening in? Zijne Excellentie acht het „de vraag, of een eventueel kanaal Antwerpen-Moerdijk boven het bestaande kanaal (lees: den bestaanden waterweg) voor België de voorkeur zal verdienen”; (zie Memorie van Toelichting).

De Hooggeleerde acht het daarentegen „alleszins verklaarbaar, dat België een veiliger weg naar den Rijn tracht te verkrijgen” en hangt een huiveringwekkend beeld op van de gevaren, die geladen of „ledig als een blaas op het water liggende” rijnaken op de Zeeuwsche stroomen bedreigen.

De oppositie tegen het Tractaat is reeds fel genoeg. Moeten nu ook nog de vrienden van den Minister hem verwijten, dat wat hij een vraag acht allerminst een vraag is?

DE OPPOSITIE TEGEN HET VERDRAG MET BELGIË.

Merkwaardig is het, dat van technische zijde tot nu toe, tien maanden na het openbaar worden van het verdrag, nog niemand het had verdedigd. Thans is er een strijder met dat doel opgestaan, de Delftsche hoogleeraar J. Nelemans, die drie artikelen in de nummers van 10, 17 en 24 Februari van dit blad heeft geschreven.

De opmerking gaat vooraf, dat een algemeen gevoeld bestaat is, dat Nederland zooveel meer geeft of toestaat dan België. Dit is te zacht uitgedrukt, beter ware het te zeggen: Nederland geeft alles, België niets. Want men kan de permissie om een kanaal Neeroeteren—Maasbracht, dat strijdig met ons belang is, aan te leggen, niet als een gift aan Nederland beschouwen. En dat terwijl Nederland de lange jaren sedert de scheiding aan België alle faciliteiten, die in zijn vermogen liggen, gegeven heeft. Nooit is er hezwaar gemaakt tegen het verlenen van vergunning tot verdieping van het vaarwater, altijd is het Loodswezen op zijn post geweest om de Belgische schepen over de ondiepten te helpen, enz.

* * *

De hoogleeraar zegt, dat er geen officieele interpretatie schijnt te bestaan voor de beteekenis van § 8 van art. 4 van het verdrag. Zeker bestaat die, zij blijkt uit het feit, dat België reeds sedert het begin onzer eeuw de Wester-Schelde geregeld met vergunning van Nederland houdt op de voor de scheepvaart gewenschte diepte. Die vergunning is in het belang der polders onmisbaar omdat, als er geen voorwaarden waren, waaraan België zich moet houden, onze polders gevaar zouden loopen.

De onderzeesche oevers ¹⁾ worden door zinkstukken, met steenen bestort, beschermd. Het is duidelijk, dat een baggermolen, die te dicht bij een oever baggert, die steenen medeneemt en op den duur geschiedt hetgeen bij niet of slecht verdedigde oevers in Zeeland geregeld plaats heeft, dat de oever afbrokkelt en de achterliggende dijken na eenigen tijd gevaar loopen.

Werken, door een vreemden staat op ons gebied uit te voeren, moeten op eene vergunning onzer regeering gegrond zijn. En daarom is het zoo verkeerd, dat een arbitrage-commissie alles op losse schroeven zal kunnen zetten, en alle bepalingen, die door verstandige besturen in den loop der eeuwen gemaakt zijn, kan onderstboven werpen, of althans zich er niet aan behoeft te storen.

* * *

Prof. Nelemans verwijt mij, dat ik in mijne brochure (in Juni 1925 bij Martinus Nijhoff uitgegeven) zeide, dat het Sloe niet genoemd wordt in het verdrag van 1839. Maar het Sloe was geen mond der Schelde,

¹⁾ Uit het algemeen gebruikelijke „onderzeesch” blijkt wel, dat de Wester-Schelde door de Zeeuwen als een zee beschouwd wordt.

en evenmin een binnenwater tusschen Schelde en Rijn. De Zandkreek en het Veergat kunnen nog monden genoemd worden, er gaat eb en vloed in denzelfden zin als in de Ooster-Schelde, maar het Sloe was voor zijne afdamming een water met een kenterpunt.

* * *

De normaliseering der Wester-Schelde, die de schrijver een gelukwensch voor Nederland waard zou achten, denkt hij zich te gemakkelijk. Dat hij deze normaliseering vergelijkt met die van den Rotterdamschen Waterweg, maakt een zonderlingen indruk.

De „grootte doorsteek” nabij Antwerpen heeft België laten varen op raad van de Nederlandsche ingenieurs Conrad en Welcker. Dit ware een werk, dat geen moeilijkheden met zich zou brengen; het dwarsprofiel is hier ongeveer gelijk aan dat van den Rotterdamschen Waterweg aan den Hoek van Holland.

In mijne brochure heb ik omtrent de beide rivieren eenige getallen medegedeeld aangaande de dwarsprofielen bij hoog- en laagwater op verschillende plaatsen. Daaruit blijkt voldoende het verschil.

Wat aan den Rotterdamschen Waterweg meer dan 50 millioen gekost heeft, zou over eene 1½ maal zoo lange rivier (beneden de Belgische grens) bij een gemiddeld 12 maal grooter dwarsprofiel zeker wel 18 maal zooveel (dat is ongeveer het daarvoor begroote milliard) kosten. De kosten vermeerderen meer dan in het vierkant der diepte en dwarsdammen zullen door reusachtige diepten moeten gaan; er zijn plaatsen waar bij laagwater 50 Meter staat en zulke diepten vormen zich bij eene waterbeweging als die in de Wester-Schelde, zoodra men daar dammen gaat maken.

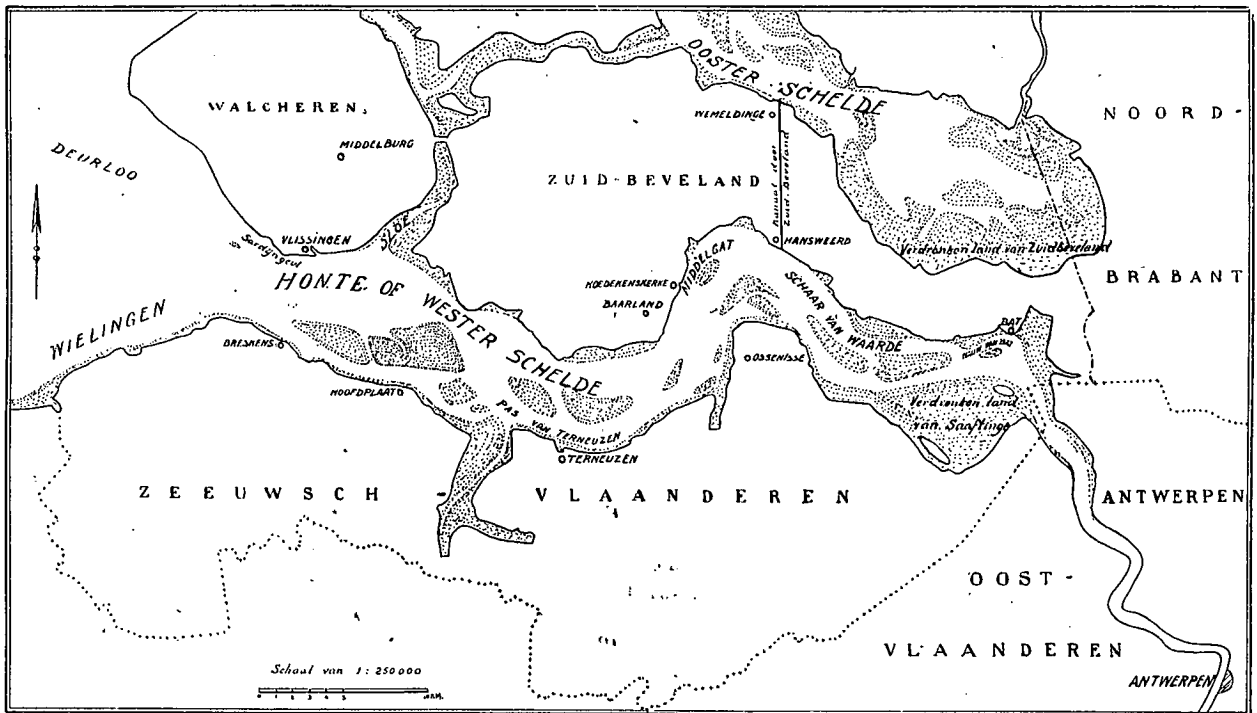
En nu spreek ik nog niet eens over de Wielingen, waar een dam ongeveer evenwijdig aan de Belgische kust, beneden Vlissingen beginnende, en die een onmisbaar complement van deze normaliseering zou moeten zijn, de eenige mogelijke oplossing is. Wat zou zulk een dam, die zeker 40 kilometer lang zou moeten zijn, van de noordwesterstormen te lijden hebben, als hij al tot stand te brengen ware!

Als de Wester-Schelde, iets hetgeen over b.v. 1000 of 1500 jaren wel het geval zal kunnen zijn, eenigermate tot de dwarsafmetingen van den Rotterdamschen Waterweg genaderd zal zijn, dan kan men aan het normaliseeren gaan, thans is het milliard guldens of meer, dat daaraan besteed zou worden, voor zeker ⁹/₁₀ weggeworpen.

De schrijver zegt: „De gevolgen van een calamiteit aan den oever (oeverval, afschuiving) op de voorliggende geul zijn meestal slechts van korten duur en van weinig beteekenis.” Maar daar gaat het niet om. Het zijn de gevolgen voor het land, die pernicious zijn en alleen door het stelsel van oeververdediging à *outrance* tegen te houden zijn. Aan den zuidelijken oever van Schouwen zijn in de 15e en 16e eeuw negen dorpen ten gevolge van telkens weder voorkomende oevervallen in de golven verdwenen. Eenige tientallen jaren na een ramp was de Ooster-Schelde weder voortgerukt tot tegen een achter den weggevallen dijk aangelegden inlaagdijk, en ook deze verdween. Zoo geschiedde het in de 17e eeuw voor Borsele, in de 18e voor Ter Neuzen, in het begin der 19e voor Hoofdplaat, in het midden der eeuw voor het westelijk deel van Noord-Beveland, enz.

Landwaarts van de plaats, waar in 1600 de dijk van den polder Borsele was, is thans een punt, waar meer dan 40 meter onder laagwater is.

Waarom zou het „zoo'n vaart niet loopen” met de afsnijdingen als België de baas is? De burgemeester van Gent heeft het reeds vóór den grooten oorlog geëischt. Vraagt België vergunning voor een afsnijding (ik denk daarbij vooral aan die door het land van Saaftege, hetgeen een uitvoerbaar werk is), dan staat het aan onze deskundigen om de regeering te adviseeren en aan haar om te beslissen. Maar iets van zooveel gewicht aan een arbitragecommissie over te laten, is ontoelaatbaar.

Zelfs als België slechts de macht heeft, de zaak voor een arbitrage-commissie te brengen, dan kan dit voor ons vaderland reeds een strop zijn, en de regering zal allicht voor den een of anderen onbillijken eisch zwichten om maar van een arbitrage-commissie vrij te komen. Men bedenke zich tweemaal alvorens daarin toe te stemmen.

* * *

Toen ik het afgeloopen najaar door Zeeland reisde, kreeg ik den indruk, dat er allerwege oppositie tegen het verdrag was; anders hadden de heeren mij immers niet reeds in Juni uitgenoodigd, in de verschillende hoofdplaatsen voordrachten over het verdrag te houden. Het is juist, dat de oppositie niet door mijne voordrachten is ontstaan. Onjuist is evenwel de bewering van den hoogleeraar, dat eerst in de najaarszitting der Staten van Zeeland oppositie tegen het verdrag gevoerd is; Mr. Adriaanse heeft dienaangaande reeds in de zomerzitting vragen tot Gedeputeerden gericht, en dezen hebben zich reeds omstreeks dien tijd met hunne bezwaren tot den minister van Waterstaat gewend.

* * *

Prof. Nelemans zegt, dat eerder dan doorsnijdingen landwaarts van de bandijken dijksverleggingen, b.v. aan den hoek van Baarland of bij Ossenisse, denkbaar zijn. Op den dijk aan de Zuidoostzijde van Hoedekenskerke en Baarland is de stroom zoolang aangevallen, tot men voor vele tonnen gouds in den loop der tijden hier een soliden toestand heeft verkregen. Een duiker, die hier den onderzeeschen oever beziet, vindt een volledige steenbekleding. De hoeveelheid steen, die tot in het diep der rivier (bij Hoedekenskerke tot 35 meter onder laagwater, bij Baarland, waar de geul minder geconcentreerd is, minder diep) op den bodem ligt, is geweldig, en slechts door geregeld bijstorten wordt de oever en dus, de dijk behouden. Een schipper die daarlangs komt, en stroomafwaarts vaart, vindt een ongeveer even breed vaarwater als daar tot 3000 meter zuidwaarts van den hoek van Baarland; dan begint de geul, die hier geen oever heeft om tegen aan te leunen, te verminderen, bij den stroomovergang is zij nog 500 (tegen bij Baarland 2500) meter breed (in de geul voor de diepste schepen), dan komt men in het Pas van Ter Neuzen, dat zich weder over groote lengte aan den oever aanleunt. Wat zal er nu gebeuren als de hoek van Baarland wordt afgesneden? Alleen, dat de oude beproefde dijk door een nieuwen dijk is ver-

vangen, dat een groot terrein buitendijks is geworden in plaats van het binnendijksche land, en dat de stroom niet meer de leiding heeft van thans. In plaats van in één geul over 3000 meter door te stroomen, zal hij reeds lang voor den tegenwoordigen hoek van Baarland zijn steun kwijt zijn, hij zal zich veel meer dan hij thans doet, verdeelen, en waar zich nu een geul, al is het dan slechts van 500 meter breed, tusschen de Middelpaats en den Rug van Baarland bevindt, zullen zich deze platen vereenigen en is er alle kans dat er een ondiepte ontstaat. Dat er door zulk een afsnijding een voor diepgaande schepen bruikbare geul naar de Oude Everinge, die in de platen van Baarland doodloopt, zal ontstaan, daar is geen denken aan.

Even groot is de onmogelijkheid dat eene dijksverlegging bij Ossenisse het régime der Westerschelde zal veranderen. Ik spreek niet van de groote afsnijding nabij Groenendijk en door den Hooilandpolder, dat is een werk van vele millioenen, en die kan, waar Prof. Nelemans de dijksverlegging bij Ossenisse tegelijk met die bij Baarland noemt, niet in zijn bedoeling liggen. Maar een afsnijding bij den hoek van Ossenisse verandert nog minder aan den geheelen toestand der rivier, want het water zal blijven opdringen langs den hollen, tegenovergelegen oever.

Waar men nu bij deze dijksverleggingen zonder twijfel ook de voorliggende oeververdediging zal weg-baggeren, want anders geeft de verlegging niets dan dat er eenig water over het buitendijksche land stroomt, dat vergeleken bij de reusachtige hoeveelheden, die door de geul gaan, in het niet verdwijnt, verandert men een toestand, die zich reeds jaren goed houdt, in een precairen toestand. Want dadelijk is de nieuwe oever niet in een zoo goed verdedigde conditie als de tegenwoordige, waarvoor eeuwen lang gewerkt is.

Waar een Nederlandsch hoogleeraar in de waterbouwkunde geen bezwaar in zulke veranderingen ziet, kan men dan verwachten, dat een arbitrage-commissie van buitenlanders dit wel zal doen? En toch kunnen zulke onberaden verleggingen, al veranderen zij het algemeen régime nog niet, kwade gevolgen hebben.

Hoewel de Westerschelde een wilde rivier is, heeft zij toch, dank zij den eeuwen, gedurende welke de oevers er langs verdedigd zijn, een aantal gedeelten, die in hoofdzaak in stand blijven en nog vele eeuwen in stand kunnen blijven. In het bijzonder zijn dit: de bocht beneden Hansweerd, de bocht het Pas van Ter Neuzen en de bocht tusschen Borsele en Vlissingen.

Daartusschen zijn stroomovergangen, en die worden door bovenbedoelde verleggingen in de waagschaal gesteld. Wie zulke werken wil tot stand brengen, laadt een zware verantwoordelijkheid op zich.

* * *

De hoogleeraar decreteert, dat de grilligheid van het laagwaterbed der Wester-Schelde zoo erg niet is. Hij zegt, dat het diepe vaarwater in een eeuw in hoofdzaak geen verandering onderging. Hieruit blijkt, dat hij het standaardwerk, dat ieder deskundige omtrent Zeeland raadpleegt, „De oeververdediging van Zeeland, door M. B. G. Hogerwaard”, niet heeft ingezien.

Men raadplege eens de kaart Bijlage 2 bij het 5e stuk van dat werk, waarin de toestanden van 1632 en van 1878/9 van even beneden Ter Neuzen tot in de Wielingen vergeleken worden. Van de reusachtige zandplaten de Middelpaat, den Hoogen Springer, den Lagen Springer, de Hooge Platen, die thans bij laagwater die rivier in geulen verdeelen, was in 1632 niets te zien, wel was er toen aan het noordelijk eind der Suikerplaat een plaatje, niet half zoo groot, de Hooge Plaette, wel ziet men tusschen Vlissingen en Breskens een plaat, den Vloer genaamd, maar het hoofdvaarwater was over groote breedte vrij van zandplaten. Op een kaart Bijlage 2 bij het 3e stuk vindt men eene vergelijking van de toestanden in 1822 en 1882/3 van het deel der Schelde van de punt van Waarde tot even beneden den Hoek van Baarland. Waar in die 60 jaren diepten onder laagwater ontstonden van 116, 111, 110 decimeter ter plaatse waar vroeger de Plaat van Ossensisse boven laagwater was en daarentegen waar in 1882/3 de Plaat van Kapelle was, in 1822 een diepte van 117 decimeter voorkwam, kan men moeilijk van weinig verandering spreken.

Zeer leerzaam is ook de kaart Bijlage 1 van het 5e stuk. Daar heeft men een vergelijking van de toestanden van 1632, 1747/8, 1818/9 en 1878/9. De oever van Borsele was in 1632 gelegen op een plaats, 1600 meter, in 1747/8 1050 meter zeewaarts uit den oever van 1878/9; ter plaatse waar in laatstgenoemd jaar 368 en 351 decimeters diepte werd gepeild, lag in 1747/8 de laagwaterlijn. Dwars van Ellewoutsdijk was in 1632 de Hooge Plaette, waar in 1878/9 298 decimeter diepte staat, terwijl bijna deze geheele plaat verdwenen en een nieuwe, de Suikerplaat, tot ver Zuidwaarts in de richting van Ter Neuzen, ontstaan is. Tot aan de plaats, waar in 1921/22 177 decimeter onder laagwater gepeild werd, strekte zich in 1878/79 nog de Hooge Springer, boven laagwater, uit. De geheele geul tusschen hem en de Suikerplaat heeft zich in dien tijd over de volle breedte verplaatst.

Ook over kortere termijnen zijn er groote veranderingen. Op Bijlage 1 van het 12e stuk vindt men eene vergelijking der toestanden van 1878/9 en 1890, herzien in 1901, laat ons dus aannemen met 23 jaren verschil. Waar in 1878/9 tegenover Ter Neuzen eene diepte van 180 decimeter was, was bij de latere opneming een zandplaat boven laagwater.

Zoo zijn in dit werk nog verschillende andere groote veranderingen te vinden, en dat in de laatste eeuw de algemeene toestand behouden is gebleven, in afwijking van vroegere jaren, ligt aan den groote lengten aangevallen oever, die met zoo groote kosten onderzeesch zoo afdoende verdedigd zijn, dat zij een groot weerstandsvermogen tegen oevervallen verkregen hebben.

Ook negeert de schrijver geheel de afdamming van de Ooster-Schelde, waardoor de Wester-Schelde zeer belangrijk verdiept is doordat de groote hoeveelheid, die bij vloed de Wester-Schelde opkwam en vervolgens langs de Ooster-Schelde afvloeide (13½ miljoen kubieke meter in een gemiddeld geval), nu langs de Wester-Schelde moet terugvloeien. Deze vergroting van het vermogen der Wester-Schelde staat tegenover den natuurlijke achteruitgang, die wel door hem

ontkend wordt, maar waarin ik sta aan de zijde van mannen als P. Caland, J. Dirks en J. F. W. Conrad, en die bovendien voldoende blijkt uit de bovenvermelde vergelijkende kaart van Hogerwaard.

In de noot zegt de schrijver, dat normaliseering gunstige toestanden zou scheppen. Ja, maar ten koste van een milliard. Men normaliseert den Mississippi evenmin.

De professor zegt, niet te onderschrijven dat ten slotte de Wester-Schelde ten doode zou zijn opgeschreven. Dat heb ik, en dat heeft evenmin de commissie wier leden ik zooveen noemde, gezegd.

Er blijft altijd opperwater van vrij groote beteekenis de Schelde afvloeien en ook den trechtvorm zal zij, zooals de commissie ook gezegd heeft, steeds behouden.

Evenmin is het juist, dat de geulen verloren gegaan zijn doordat de landkaart een ander aanzien gekregen heeft door stormen. Eerder het omgekeerde. De hevige storm van 1404, die zooveel dorpen om den Brakman (die voor dien tijd een water van ongeveer dezelfde beteekenis als thans was) verwoest heeft, maakte, dat er dagelijks eene veel grootere oppervlakte bij hoogwater onderliep, en dientengevolge gingen de geulen niet verloren, maar werden zij zeewaarts van den Brakman dieper. De geulen zijn verloren gegaan en gaan verloren door langzame aanslibbing en aanzanding, en die wordt niet meer tegengewerkt zooals laatstelijk in 1867 en 1872 door de afdamming van zijgeulen in verbinding met de zee, want die zijn er niet meer.

In een noot worden Brakman, Ooster-Schelde en Lauwerzee aangehaald als een bewijs, dat een proces van aanslibbing eeuwen vordert. Iets anders heb ik (ik ben de telkens weder door den schrijver bestredene) niet beweerd; echter had hij de Ooster-Schelde er wel buiten kunnen laten. Die is in den loop der eeuwen eerder uitgebreid, door de rampen aan den Zuidelijken oever van Schouwen en door die van 1530, later door geringe bedijkingen weder eenigszins verminderd.

Maar over het Zwin zwijgt prof. Nelemans, en dat is het groote voorbeeld dat men voor oogen moet houden, al is het waar, dat daar bijna geen opperwater in het spel was, zoodat het proces bij de Wester-Schelde eenigszins anders verlopen zal dan daar verlopen is.

* * *

Hij zegt, dat de toestand, dat België op Nederlandsch gebied werken uitvoert, scheef is. Dat is weder een ongemotiveerde bewering; het feit, dat dit een kwarteeuw geen bezwaren met zich gebracht heeft, is daarvoor bewijs genoeg.

* * *

Ook de gedeeltelijk op onze kosten aan te leggen reuzenkanalen verdedigt de hoogleeraar. Het kanaal Antwerpen—Moerdijk, dat hij een peil van 1,75 meter boven A.P. wil geven, zal in ons polderland meer dan 2,50 meter hooger dan het polderpeil staan. En dat kanaal zal waarschijnlijk over een grooten afstand (van Halsteren tot Moerdijk) door polderland loopen. Van bevordering van industrie in de streek, waar het kanaal door zal loopen, maak ik mij weinig illusie. Men zie maar eens naar Jutzfaas, Vreeswijk, Wemelding, Hansweerd, waar ontgaffingen zoveel heden vaartuigen langs varen. Zij hebben zich op industrieel gebied zeer weinig ontwikkeld. De eindbalans is (afgezien van het dooddrukken van onzen handel) nog ten nadeele van ons land, omdat er ook groote oppervlakten van den vruchtbaarsten grond aan den landbouw door worden onttrokken.

* * *

Wat heeft Nederland aan eene afdamming van het Hellegat? Dat is een werk van eenige millioenen en aanslibbing wordt er slechts in uiterst geringe mate door bevorderd; ook weder een werk dat zijn kosten

niet zal opbrengen, dus het is beter, het na te laten.

* * *

In de voorlaatste alinea van zijn tweede artikel valt de schrijver mij als voorzitter der commissie voor den scheepvaartweg Amsterdam—Rijn aan; ik kan daarover alleen zeggen, dat ik geen vriend ben van zoo bijzonder ruime kanalen als de in het verdrag voorkomende. Men moet geen kleermakers maar goede schippers aan boord hebben. In de Vereenigde Staten handelt men zooals het onze commissie gewenscht scheen en niet zooals het verdrag met voorbijzien van de financieele kwestie doet.

* * *

Over het derde stuk van den hoogleeraar kan ik kort zijn. Hij ridiculiseert mijne meening, dat een gewapend betonnen bak voor het kanaal Antwerpen—Ruhrort, lang 10.000 M., bij Venlo moet gemaakt worden. Het gaat echter niet aan, zooals hij, die lengte op 1000 M. te bepalen. Dit kanaal zal zeker wel een doorgaand peil van 35 M. ¹⁾ moeten hebben, anders komen er in België al te diepe ingravingen. Het peil van het bovendeel van het Kempensche kanaal is 41,78 M. Nu ligt de lijn van 27,50 M. (bij het dorp Maasbree) in de richting die het kanaal moet hebben, 10 kilometer uit dezelfde hoogtelijn benoorden Venlo. Bij een peil van 35 M. heeft men van af Weert, waar de terreinshoogte 32 M. is, reeds een peil van 3 M. boven het terrein, dit verschil wordt met eenige schommeling langzaam grooter, tot bij de rivier 19 M. Men kan bij verschillen van meer dan 7,50 M. geen aarden dijken maken, men moet van Maasbree af een bak van gewapend beton maken. Maakte men het zooals de hoogleeraar wil, dan kon men verschillen in peil tot 17 M. hebben. Daar kan men geen dijk, zelfs van de beste klei met zulk een reuzenkanaal er in, maken.

De schrijver vergeet ook, dat bij een ongeval aan den betonnen wand een niet te stuiten stroom uit het kanaal zich op Venlo of op de rivier uitgiet; hoog 17 M., dat dit water op den grond aankomt met een snelheid van ruim 18 M. in de seconde. En de hoeveelheid water is bijna onbeperkt. Wij hebben in den oorlog gezien hoe de vijand niet tegen de verschrikkelijkste vernieling opziet, en zulk een aquaduct noodigt als het ware uit tot het beschadigen in oorlogstijd.

Dat de Belgen het Kreekerak weder geopend willen zien, is geenszins overdrijving mijnerzijds. Prof. Nelemans moet maar eens lezen hetgeen daarover omstreeks 1867 zelfs door deskundigen is geschreven.

Onder al de ongegronde verwijten op technisch gebied is er een gegrond op wettelijk gebied: dat een wet door een latere vervangen is. Ik ben geen rechtsgeleerde, en ik moest mijn geschrift binnen een maand gereed hebben, daar algemeen gezegd werd, dat het verdrag in Juni in de Tweede Kamer behandeld zou worden.

Ir. J. C. RAMAER.

's-Gravenhage, 27 Februari 1926.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HAMBURG ALS HAVEN VAN HET CONTINENT.

Dr. Walter Greiling te Hamburg schrijft ons:

Hamburg was vóór den oorlog de grootste haven van het Europeesche continent. In 1924 werd het, wat de tonnage aangaat, door Antwerpen, in 1925 ook door Rotterdam voorbijgestreefd. Het grootverschil tusschen de drie genoemde havens is echter slechts zeer gering; de tonnage der aankomende schepen is de volgende:

	Hamburg	Rotterdam	Antwerpen
1913	14.185.496	12.785.861	12.018.673
1923	15.344.117	11.401.007	14.308.075
1924	15.540.497	15.089.293	16.348.770
1925	16.635.346	16.671.643	17.147.260

¹⁾ Hier en verder ten opzichte van Nieuw Amsterdamsch peil.

Ieder der drie havens heeft als vaste kern het overzeesche goederenverkeer van haar stroomgebied te verladen. Daarnevens speelt voor Hamburg en Antwerpen de spoorwegen een groote rol. Van de over deze beide havens in- en uitgevoerde goederen wordt tegenwoordig meer dan de helft per spoorweg vervoerd¹⁾. Het achterland van Hamburg strekt zich uit over de Elbe met haar zijrivieren en de Oder. Het omvat de industriegebieden van Saksen en midden-Duitschland, het grootste deel van Tsjechoslowakije en een deel van Polen. Ook wordt in Hamburg een belangrijk deel van het goederenverkeer der Oostzeestaten overgeladen. Men kan aannemen, dat 15 pCt. der per zeeschip uitgevoerde en 10 pCt. der ingevoerde goederen op rekening van Tsjechoslowakije komt. Het overladersverkeer naar de Oostzeehavens neemt daarmede 15 pCt. van de lading der uitgaande schepen in beslag.

Rotterdam is de haven voor de industriegebieden aan beide oevers van den Rijn. Drievierde van zijn goederenverkeer bestaat uit massa-goederen, hoofdzakelijk kolen, erts, graan, hout, petroleum, benzine en metalen. Het meer belangrijke deel van het Rotterdamse goederenverkeer betreft mitsdien geen Hollandische, doch Duitse in- en uitvoerproducten. De helft der over Rotterdam ingevoerde goederen bestaat uit graan en erts. Het eerste is bijna uitsluitend voor de hoogovens van het Ruhrgebied bestemd en de graanhandel van Rotterdam berust er niet in de laatste plaats op, dat het gebied met het grootste graantekort in Duitschland aan den Rijn ligt.²⁾

Antwerpen is daarentegen meer nog dan Hamburg een haven voor stukgoederen. Daar Antwerpen van de drie havens het meeste naar het Westen is gelegen, trekt het diep uit de achterlanden der andere havens per spoor vervoerde, in het bijzonder ijgoederen, tot zich. De tijdwinst in het zeevervoer bedraagt bij verlading over Antwerpen, bij Hamburg vergeleken, tot acht dagen. De wellicht hoogere spoorvracht legt daarbij geen gewicht in de schaal, wanneer het om waardevolle goederen gaat. Tegenwoordig zijn echter ook de spoorvrachten naar Antwerpen voor groote deelen van Duitschland niet eens zoo hoog als voor Hamburg. Daarbij komt nog, dat Antwerpen lagere havenkosten als nevenverschijnsel der waardedaling van het geld vertoont.

Buiten de concurrentie van Antwerpen is voor Hamburg ook die van Triest van belang. Zij bedreigt Hamburgs aandeel in den zich sterk ontwikkelenden buitenlandschen handel van Tsjechoslowakije, die van een gemiddelde van 900.000 ton per maand in 1920 tot 1.7 miljoen ton in de laatste maanden van 1925 steeg.

* * *

In tegenstelling tot de tonnemaat is de hoeveelheid lading van in Hamburg aankomende zeeschepen van jaar tot jaar kleiner geworden. Daarentegen heeft zich de lading der van Hamburg uitgaande schepen in 1925 kunnen vermeerderen. De benutting der scheepsruimte is nog steeds troosteloos gering, gelijk blijkt uit de volgende tabel:

¹⁾ [De Nederlandsche lezer zal hier en op enkele plaatsen hieronder een vermelding van den invloed der uitzonderingsstarieven-politiek van de Duitse Spoorwegen op het achterland der verschillende havens missen. Deze politiek wordt door den schrijver blijkbaar dermate vanzelfsprekend geacht, dat haar invloed op den omvang van het gebied, dat zijn goederen via Hamburg verscheept, niet speciaal behoeft te worden vermeld. Men vergelijk hiervoor het artikel van den heer Schilthuis in het vorig nummer. - Red.]

²⁾ [In verband hiermede verdienen de volgende cijfers de aandacht. In 1925 werd in de haven van Rotterdam ten doorvoer gelost 1.280.000 ton graan, waarvan 1.206.000 ton „langs rivieren en kanalen” verder werd vervoerd. Zelfs aannemende, dat dit graan uitsluitend voor Duitschland was bestemd, blijft de invoer voor binnenlandsch verbruik met 1.638.000 ton hier nog belangrijk boven. — Red.]

	Lading van uit zee binnenkomende schepen in tons van 1000 K.G.	Ton lading p. register-ton der vervoerende schepen	Lading van uitgaande zeeschepen in tons van 1000 K.G.	Ton lading p. register-ton der vervoerende schepen
1913	16.548.410	1.26	8.909.500	0.86
1923	14.157.572	1.02	6.774.392	0.60
1924	12.984.246	0.94	6.544.918	0.56
1925	12.644.524	0.82	7.217.027	0.57

In de in 1925 te Hamburg vanuit zee binnenkomende lading had Groot-Brittannië het grootste aandeel, nl. 21 pCt., dan kwamen de Vereenigde Staten met 16 pCt., Latijnsch-Amerika met 12 pCt., het Verre Oosten met 10 pCt., Afrika met 7 pCt., het nabije Oosten met 6 pCt., Scandinavië met 5½ pCt., Canada met 5 pCt., Deutsche havens met 4½ pCt. De rest komt op rekening van de verschillende Europeesche landen, hoofdzakelijk Rusland 2 pCt., Nederland 3 pCt., Spanje en Italië ieder 2 pCt.

Van de van Hamburg uitgaande lading was 16 pCt. voor Groot-Brittannië, 10 pCt. voor de Vereenigde Staten, 14 pCt. voor Latijnsch Amerika, 20 pCt. voor Scandinavië, 8 pCt. voor Deutsche havens, 4½ pCt. voor Afrika, 8 pCt. voor Azië bestemd. De rest verdeelt zich hoofdzakelijk over Europeesche landen; waaronder Nederland voor 4 pCt., Rusland, Russische grensstaten, Danzig en Spanje ieder voor 2 pCt., Portugal, België en de Balkan ieder voor 1 pCt.

Wat de hoeveelheid betreft vertoont de Hamburgsche handel met Groot-Brittannië een buitengewoon sterke daling, terwijl de handel met Azië en Afrika, in het bijzonder bij den invoer, een toename vertoont. De invoer uit de Vereenigde Staten is betrekkelijk stabiel gebleven, terwijl de uitvoer daarheen is afgenomen. Een zeer aanzienlijke vermindering vertoont ook de invoer uit Latijnsch-Amerika, terwijl de uitvoer daarheen, vooral in 1925, den vooroorlogsuitvoer dicht nadert. Bijzonder opvallend is de aanzienlijke stijging van den uitvoer naar Scandinavië, welke slechts in geringe mate werkelijke uitvoer is, doch voor het grootste deel overladingsverkeer. Het overladingsverkeer met andere Deutsche havens is bij den uitvoer sterk afgenomen, bij den invoer toegenomen. De handelsbalans is verbeterd wat betreft Latijnsch-Amerika en verslechterd wat Afrika en Azië aangaat, doch over het geheel genomen sinds den vooroorlogstijd nauwelijks veranderd.

	Invoer (in 1000 ton)			Uitvoer (in 1000 ton)		
	1913	1924	1925	1913	1924	1925
Groot-Brittannië	4.859	3.731	2.678	1.578	1.105	1.150
Vereenigde Staten	2.280	2.161	2.011	1.175	722	703
Latijnsch-Amerika	2.476	1.634	1.515	1.112	852	1.034
w.o.						
Argentinië	1.145	959	829	182	249	242
Brazilië	220	145	152	388	238	297
Chili	840	229	238	213	107	111
Mexico	53	168	106	125	38	106
Indië en Zuid Oost-Azië	1.234	1.117	1.325	378	277	297
Oost-Azië	228	210	364	326	228	288
w.o.						
Japan	40	7	13	183	135	132
Afrika	802	669	345	524	270	318
Scandinavie	845	612	688	1.091	1.426	1.434
Nederland	112	107	393	132	230	297
Rusland	1.490	374	290	337	89	178
Deutsche havens	401	398	553	939	375	565

Van de in Hamburg binnenkomende lading wordt ongeveer 12 pCt. overgeladen, d.i. op zeeschepen weder uitgevoerd, ongeveer 35 pCt. blijft in Hamburg, 25 pCt. wordt op rivierschepen en de rest, ongeveer 28 pCt., wordt per spoorweg naar het binnenland verder vervoerd. Van de over Hamburg uitgevoerde goederen komt ongeveer 20 pCt. op rekening van het overladingsverkeer, 35 pCt. komt op rivierschepen, ongeveer 45 pCt. komt per spoor naar Hamburg.

Dat deel van de ingevoerde goederen, dat in Hamburg blijft, bestaat grootendeels uit kolen, graan en

olievruchten, die in Hamburg en Harburg verwerkt worden. De invoer van steenkolen en cokes neemt een aanzienlijk deel van de binnenkomende scheepsruimte in beslag. In het jaar 1913 bestond de lading van binnenkomende zeeschepen voor 26 pCt. uit kolen, in het jaar 1923 voor meer dan 40 pCt., in het jaar 1924 voor 30 pCt. en in 1925 voor nog slechts 18 pCt. Trekt men de kolen van den goedereninvoer af, dan krijgt men eerst een werkelijk beeld van de ontwikkeling van de Hamburgsche haven. Dan heeft de goedereninvoer van de haven van Hamburg zich als volgt ontwikkeld: 1913: 12.3; 1923: 8.1; 1924: 8.9 en 1925: 10.4 millioen ton. De opvallende vermindering van den goedereninvoer uit Groot-Brittannië is eveneens hierdoor verklaard. In werkelijkheid is de invoer zonder kolen uit Groot-Brittannië van 1924 op 1925 toegenomen.

Ten opzichte van enkele goederen is de Hamburgsche handel grooter dan de totale buitenlandsche handel van Duitschland in deze goederen. Dit zijn huiden en vellen, koffie, thee, cacao, rubber, jute, veevoeder, oliën en vetten. Wat cacao, jute, runderhuiden en olievruchten aangaat, is Hamburg zelfs de grootste haven der wereld; de grootste handelsplaats is het echter voor cacao. Vóór den oorlog was Hamburg dit wellicht ook voor olievruchten, oliezaden en suiker. De verschuivingen, welke in den Hamburgschen handel bij vóór den oorlog vergeleken zijn ingetreden, correspondeeren met de wijzigingen in den Duitschen handel met het buitenland. Sterker dan met den achteruitgang van den Duitschen buitenlandschen handel overeenkomt, heeft de Hamburgsche goedereninvoer zich nergens verminderd. Daarentegen heeft zich Hamburgs aandeel in den Duitschen invoer bijna bij alle goederen kunnen vergrooten. In 1925 heeft zich echter in deze concentratie van den Duitschen invoerhandel op Hamburg weder een merkbare terugslag doen gevoelen.

Een voorbeeld hiervan is de metaleninvoer. Hoewel in Hamburg zelfs geen noemenswaardige metaalverbruikers aanwezig zijn en in de vrijhaven ook nauwelijks metaalvoorraden zijn opgeslagen, heeft zich na den oorlog een metaalmarkt met aanzienlijken omzet ontwikkeld en ook de hoeveelheid der over Hamburg ingevoerde metalen nam toe. In 1925 is de deelneming aan de Hamburgsche metaalbeurs weder teruggegaan en de Deutsche invoer sterker gegroeid dan de Hamburgsche.

	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	
Koper	245.132	126.394	139.059	113.165	210.957	142.533
Lood	83.781	46.401	52.160	35.308	137.744	70.801
Zink	57.641	3.742	44.974	13.719	105.474	26.693
Tin	14.261	4.835	8.799	7.229	12.944	8.853

Evenals bij de metalen heeft Hamburg bij de rubber de aanwezige basis sterk verbreed. Zijn invoer steeg van 18.800 ton in 1913 op 25.380 ton in 1924 tot boven 40.000 ton in 1925, terwijl de Deutsche totaal invoer in 1913 en 1924 met 29.000 ton ongeveer gelijkbleef en in 1925 op 36.000 ton steeg. De handel in speciale rubbersoorten en schellak, die reeds voortdurend het bijzondere domein van Hamburg was, daalde in 1924, doch is in 1925 eveneens sterk gestegen, zoodat de Hamburgsche invoer van rubber en rubbergoederen in 1925 bijna 70.000 ton beliep. Een dergelijke uitbreiding van den Hamburgschen handel, en speciaal van zijn aandeel in den totalen Duitschen handel, valt bij minerale oliën vast te stellen. De invoer van Hamburg steeg van 530.631 ton in 1913 op 660.586 ton in 1924 en 815.942 ton in 1925, terwijl de Deutsche totaal invoer van 1.294.355 ton in 1913 op 772.405 ton in 1924 daalde en in het jaar 1925 slechts tot 1.078.937 ton steeg.

In de posities, waarin Hamburg reeds vóór den oorlog sterk stond, heeft het veel sterker den algemeenen gang van den Duitschen buitenlandschen handel moeten volgen. Zoo is de Hamburgsche

koffie-invoer in verhouding tot den totalen Duitschen invoer achteruitgelopen; de thee- en cacao-invoer zijn daarentegen verre boven de vooroorlogshoogte gestegen. Doch hier heeft het jaar 1925 een voelbare verslechtering gebracht:

In tonnen.	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.
Koffie	168.344	211.596	55.440	93.161	90.443	99.700
Cacao	52.878	64.347	88.134	134.966	80.977	115.276
Thee	4.290	4.293	4.061	6.660	4.152	5.725

Hamburg had vóór den oorlog bijna een monopolie voor oliëvruchten en oliëzaden. De totale palmkernenoogst van Britsch West-Afrika was b.v. op de Hamburgsche markt aangewezen. Deze invloed bestaat in dezen omvang tegenwoordig niet meer. De invoer van plantaardige oliën en vetten is toegenomen. De sterkste uitbreiding van den Hamburgschen handel is wellicht gelegen in den invoer van dierlijke vetten. Terwijl de Hamburgsche handel vóór den oorlog slechts iets meer dan de helft der Duitsche behoefte invoerde, heeft de Hamburgsche invoer thans den Duitschen totalen invoer overtroffen:

In tonnen.	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.
Olievruchten en	1.747.389	1.154.820	763.319	701.693	1.531.923	1.031.251
Plant aardige oliën en vetten	67.571	61.345	101.621	106.215	—	—
Reuzel	134.123	62.320	144.008	145.030	101.988	108.123
Talk	26.824	23.446	33.341	32.995	29.239	23.174

In dierlijke producten, voornamelijk in kalfsvellen en runderhuiden, kon Hamburg zijn gunstige vooroorlogconjunctuur nog verbeteren. De handel is echter voor het grootste deel in handen van Engelsche en Amerikaansche „packers”, wat ertoe heeft geleid, dat niettegenstaande den buitengewoon grooten huidhandel, de Hamburgsche arbitragen niet wordt erkend, doch de desbetreffende partijen naar Londen verscheept moeten worden, waar de hoofdzetel der „packers” in Europa zich bevindt. De invoer ontwikkelde zich als volgt:

In tonnen.	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.
Kalfsvellen en runderhuiden	206.871	137.848	125.081	166.285	131.550	172.844
Darmen	35.620	21.094	37.828	30.567	39.140	31.974

Hiermede zijn de voornaamste Hamburgsche invoergoederen behandeld. Voor andere goederen is de beteekenis van Hamburg weliswaar ook zeer groot, doch zeker niet zoo overwegend als bij de hierbovengenoemde.

De graanhandel van Hamburg staat, wat zijn beteekenis betreft, ver achter bij den Rotterdamschen. Alhoewel de handel in broodgraan in Hamburg klein is, is de handel in rijst, mais, maalproducten en veevoeder des te grooter. In 1925 konden de in 1924 bereikte hoogste cijfers bij den invoer van meel en bij de overige het aandeel in Duitschlands totaalhandel, niet meer bereikt worden:

In tonnen	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	Duitschl.	Hamb.	Duitschl.	Hamb.	Duitschl.	Hamb.
Rijst	474.600	337.550	463.927	396.294	533.099	448.620
Tarwe	2.545.959	721.199	737.793	498.410	1.678.048	596.576
Maïs	918.655	544.186	391.487	440.668	556.524	361.800
Meel en andere malerijproducten	19.652	109.027	638.028	451.533	412.001	326.643
Voedingsmiddelen	2.701.367	897.515	241.524	340.984	515.882	649.778

Wat textielvezels aangaat heeft Hamburg, zooals bij de granen, de voornaamste goederen aan andere

plaatsen afgestaan. De handel in Amerikaansche katoen heeft Bremen b.v. bijna geheel in handen, terwijl Hamburg zich met Indische katoen en met katoenafval tevreden stelt. Het aandeel van Hamburg in den wolhandel is sedert den oorlog een weinig grooter geworden. In jutë, hennep en andere vezels kon het zijn positie van vóór den oorlog meer versterken.

In tonnen	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	Duitschl.	Hamb.	Duitschl.	Hamb.	Duitschl.	Hamb.
Wol	245.227	119.850	173.741	99.299	148.250	87.424
Katoen	583.500	173.807	332.921	94.907	407.435	121.827
Jutë	—	165.853	112.357	160.666	135.414	195.296

De houthandel behoort tot het gebied, waar Hamburgs aandeel in Duitschlands totalen handel naar verhouding klein is, waaraan ook de oorlog niets heeft veranderd. De Hamburgsche houtuitvoer heeft zich van 1913 op 1924 verdubbeld van 150.365 op 313.158 ton, is echter in 1925 weder tot 169.803 ton gedaald. Van den Hamburgschen houtuitvoer kwam in 1913 10 pCt. op rekening van Tsjecho-Slowakije, in 1924 echter 68,2 pCt. Het aandeel van Tsjecho-Slowakije is hier het grootst. Belangrijk is nog het Tsjecho-Slowaaksche aandeel in de volgende goederen:

	Bij den invoer		bij den uitvoer	
	1913	1924	1913	1924
Chilisal-peter	9,4 %	38,9 %	Suiker	34,9 % 62,1 %
Hars	17,5 %	18,1 %	Glas- en	
Tarwemeel	—	21,4 %	glaswaren	15,5 % 62,9 %
Traan	57,5 %	12,7 %		
Palmkernen	10,9 %	11,5 %		
Copra	9,9 %	8,5 %		
Lijnzaad	9,2 %	13,2 %		
Jutë	4,0 %	6,3 %		

De eenige goederen, waarbij men van een achteruitgang in het Hamburgsche aandeel in den Duitschen invoer kan spreken, zijn ruwe tabak en zuidvruchten. Het zijn juist deze handelswaren, waarbij de Duitsche totale invoer sterk is toegenomen.

In tonnen.	1913		1924		1925	
	Invoer		Invoer		Invoer	
	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.
Zuidvruchten	301.084	247.080	302.212	252.905	363.349	239.236
Ruwe tabak	31.400	54.794	97.875	55.323	120.009	60.689

Daar de Duitsche uitvoer voor 75 pCt. in Europa blijft, terwijl slechts 55 pCt. van den invoer, naar de waarde gerekend, uit Europa komt, zou men verwachten, dat de uitvoer over Hamburg gemiddeld slechts een kwart à een derde van den totalen Duitschen uitvoer vormt. Beschouwt men echter de drie hoofdvoertartikelen van Duitschland, dan bemerkt men tot zijn verbazing, dat hierbij het percentage veel hooger is. Hierbij heeft zich bovendien de uitvoer via Hamburg in de laatste jaren verder vermeerderd; voor machines in 1925 nog, terwijl voor kleurstoffen en electrische artikelen een daling intrad. Wat papierwaren aangaat nemen Scandinavië en Tsjecho-slowakije in sterke mate deel aan den Hamburgschen uitvoer. Bij suiker is het Tsjechoslowaaksche aandeel ook in 1925 veel grooter geweest dan het Duitsche.

In tonnen.	1913		1924		1925	
	Uitvoer		Uitvoer		Uitvoer	
	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.	D'land	Hamb.
Machines	537.052	197.843	271.484	144.079	369.095	211.097
Kleurstoffen	268.617	49.909	108.268	42.271	138.681	33.191
Electr. artik.	152.856	34.296	90.233	42.822	106.478	40.211
Cement	1.129.563	497.381	399.199	253.328	782.438	343.547
Suiker	1.126.217	1.045.261	413.593	612.024	116.296	469.631
Papierwaren en Papier	344.168	395.456	545.593	637.261	500.000	409.268

Hamburgs aandeel in den Duitschen uitvoer is naar de waarde van 35 pCt. in 1913 tot 68½ pCt.

in 1924 veel sterker toegenomen dan bij den invoer, waarbij het slechts van 42 op 53 pCt. is gestegen. Reeds 1925 toont echter aan, dat dit hoogtepunt van Hamburgs beteekenis in den Duitschen buitenland-schen handel voorbij is.

DE DUITSCHE BUITENLANDSCHE HANDEL IN 1925.

Dr. Carl Krämer te Hamburg schrijft ons:

Wanneer men de beteekenis van economische feiten aan den omvang der openbare belangstelling zou willen afmeten, dan waren de maandelijksche publicaties over den Duitschen buitenland-schen handel tot den herfst van het afgelopen jaar ongetwijfeld van de meeste beteekenis; vervolgens wendde zich de publieke discussie meer tot zekere gunstige symptomen, zooals de productiecijfers van ijzer en steenkolen, om eindelijk, tegen het einde van het jaar, bij den aanblik der van week tot week stijgende faillissements- en werkloosheidscijfers alle andere symptomen te vergeten. Hieruit blijkt, dat de handelsbalans in de eerste maanden van 1925 een ontzettende passiviteit vertoonde, doch dat sedert September het invoeroverschot van maand tot maand afnam, zoodat in December voor de eerste maal een uitvoeroverschot optrad, dat zich in Januari 1926 heeft vergroot.

In- en uitvoer (zonder goud en zilver) in millioenen R.M.

		Invoer	Uitvoer	Saldo
December	1924	1214	739	- 475
Januari	1925	1274	696	- 578
Februari	"	1068	630	- 438
Maart	"	1027	708	- 318
April	"	1005	671	- 334
Mei	"	992	729	- 263
Juni	"	1001	687	- 314
Juli	"	1151	744	- 407
Augustus	"	1177	726	- 451
September	"	1052	778	- 275
October	"	1073	845	- 228
November	"	856	791	- 64
December	"	758	794	+ 36
Totaal	1925	12428	8798	-3630
Januari	1926	707	795	+ 87

De in- en uitvoer van industriele grondstoffen en eindproducten, kortom de balans der industriele goederen, vertoont gedurende het jaar een duidelijk waarneembare tendentie tot verbetering. Zij begint in Januari 1925 met een invoeroverschot van 276 millioenen R. M.; in het midden van het jaar zijn in- en uitvoer ongeveer gelijk en in December treedt een uitvoeroverschot van 219 millioenen R. M. op. Dit resultaat wordt veroorzaakt zowel door verminderden invoer als ook door vermeerden uitvoer. De invoer van industriele grondstoffen daalde voortdurend; hij bedroeg b.v. in Januari 1925 672 millioenen R. M., in Juni 482,5 millioenen R. M.; hij steeg dan voorbijgaand tot 552 millioenen R. M., in Augustus, hetgeen te verklaren is uit de in September/October van kracht wordende tariefsverhoging en daalde sindsdien verder tot 405 millioenen R. M., in December. Nog sterker daalde de invoer van industriele eindproducten (van 250 millioenen R. M., in Januari tot 103 millioenen R. M., December). In het bijzonder uit deze cijfers blijkt, dat de Deutsche industrie er in stijgenden omvang in is geslaagd, de buitenland-sche concurrentie op de binnenlandsche markt uit te schakelen. Minder uniform voltrok zich de wederopbouw van den industrieelen uitvoer, op welks bevordering de Deutsche volkhuishouding zowel wegens haar structuur (dwang tot invoer van levensmiddelen en gewichtige industriele grondstoffen) als ook wegens de positie, waarin zij zich noodgedwongen bevindt (schuld aan het buitenland, voortvloeiende uit de Londensche overeenkomst), het grootste gewicht heeft te leggen. Wel verbetert de industriele uitvoer van kwartaal tot kwartaal, doch een meer beteekenende stijging van den uitvoer van industriele eindproducten zet eerst in September in

(603 millioenen R. M.) en bereikt in October met 645 millioenen R. M. haar hoogtepunt. In de laatste twee maanden van 1925 is de uitvoer echter weer gedaald en in December 1925 met 565 millioenen ongeveer op het peil van December 1924 aangekomen.¹⁾ Daarentegen is de uitvoer van industriele grondstoffen voortdurend gestegen; hij bedroeg in Februari 100 millioenen R. M. en in December 162 millioenen R. M.²⁾

De handelsbalans der landbouwproducten vertoont een eenigszins ander beeld; doch ook hier laat zich het begin van verbetering vaststellen. De invoer van levensmiddelen en dranken bedroeg in Januari ongeveer 350 millioenen R. M.; hij daalt voorbijgaand tot 301 millioenen R. M. in Maart, doch stijgt dan met meer dan 50 pCt. tot 465 millioenen R. M. in Augustus. Verheugend is echter dat de latere daling nog belangrijker is: de invoer bedroeg in December nog slechts 250 millioenen R. M., dit is 140 millioenen R. M., minder dan in de overeenkomstige maand van het vorige jaar. De uitvoer van landbouwproducten is zeer onbeteekenend; hij blijkt echter na het laagtepunt in Augustus (26 millioenen R. M.) tot 66 millioenen R. M. in December te zijn gestegen. Dienovereenkomstig vertoont de beweging van het invoeroverschot van landbouwproducten sedert het midden van het jaar een gunstig beeld: sedert het hoogtepunt in Augustus (436 millioenen R. M.) is het met 253 millioenen R. M., tot 183 millioenen R. M. in December gedaald en ligt 145 millioenen R. M. lager dan in December 1924.

Deze schommelingen in den invoer van levensmiddelen verklaren voor een groot deel, dat de verbetering der totale handelsbalans, die in de eerste vijf maanden 1925 belangrijk voortgang gemaakt had, werd onderbroken. Na deze onderbreking zet de daling van het uitvoeroverschot zich in zeer vlug tempo voort, zooals uit bovenstaande tabel te zien is, die overigens voor zichzelf spreekt.

In totaal werden in 1925 voor 12.428 millioenen R. M. aan goederen ingevoerd en voor 8.798 millioenen R. M. uitgevoerd; het passief saldo was dus 3630 millioenen R. M., een, gegeven den toestand van Duitschland, reusachtige som, die door het invoeroverschot aan edele metalen tot 4308 millioenen stijgt. Men moet hier weliswaar in aanmerking nemen, dat de betrouwbaarheid der Deutsche handelsstatistiek in het binnenland vaak betwijfeld is; er werd, met welk recht is moeilijk te zeggen, beweerd, dat de waarde van den invoer te hoog zou zijn geschat, die van den uitvoer daarentegen te laag. Daar Duitschland over een veel gewicht in de schaal leggenden onzichtbaren uitvoer (winst uit het vreemdelingenverkeer, uit de uitvoering van bank- en vrachtzaken) niet of nog niet weer beschikt, moest dit uitvoeroverschot in belangrijke mate door den invoer van buitenland-sche kapitalen, vooral op korten termijn, gefinancierd worden. Als een gunstig teeken in deze richting mag beschouwd worden, dat de Deutsche invoer in de laatste maanden belangrijk gedaald is, ofschoon de invoer van buitenland-sche kapitalen in September weder sterk inzette. Hij bedroeg in September 263 millioenen, in October 120 millioenen R. M., in November 220 millioenen R. M., en in December zelfs 330,6 millioenen R. M., in totaal in deze vier maanden 934 millioenen R. M. Men kan daaruit zien, dat deze kapitalen niet voor gebruiksvermeerdering, ook niet tot vorming van voorraden, doch tot uitbreiding der bedrijven hebben gediend en vooral in contanten in de handen der credietnemers gekomen zijn. De opneming van credieten op korten termijn schijnt niet meer de noodlottige rol te spelen als een jaar tevoren.

Het is leerzaam, den buitenland-schen goederenhandel van 1925 met dien van 1913 te vergelijken, en te onderzoeken, hoe ver de „wederopbouw” reeds

¹⁾ Januari 1926 vertoont weer een geringe stijging, n.l. van 2,9 millioenen.

²⁾ Januari 1926 vertoont een geringe daling tot 159 millioenen.

voltrokken is, waarbij te bedenken is, dat de verzwakte Deutsche volkshuishouding zich zelfs het geringe invoeroverschot van 1913 niet meer kan veroorloven.

Maandgemiddelden op basis der prijzen van vóór den oorlog. (in mill. R.M.).

	Alle goederen			Landbouwproducten			Industrie-producten		
	Invoer	Uitvoer	Saldo	Invoer	Uitvoer	Saldo	Invoer	Uitvoer	Saldo
1913	897,5	841,4	- 56,1	258,1	89,7	- 168,4	639,4	751,7	+112,3
1925	750,0	550,3	- 199,7	238,2	35,5	- 202,7	511,8	514,3	+ 2,5
4e kw. 1925	664,5	605,2	- 59,3	210,5	47,8	- 162,7	453,9	557,4	+103,5

Uit dit overzicht blijkt, dat wat den buitenlandschen handel betreft, de stand van 1913 in het vierde kwartaal van 1925 bijna bereikt is; de balans van den handel in landbouwproducten is iets gunstiger, de balans der industriele goederen iets ongunstiger. Het verschil met 1913 ligt in den geringeren omvang van den totalen handel. De invoer bedroeg in 1925 in totaal slechts 83 pCt., in het laatste kwartaal slechts 74 pCt., de uitvoer 65 pCt., resp. 72 pCt. van dien van 1913. De invoer van landbouwproducten is met 18 pCt., de invoer van industriegoederen zelfs met 29 pCt. gedaald. De naar verhouding gunstige oogst van 1925 zal, naar gehoopt mag worden, een verdere daling van den invoer van levensmiddelen met zich brengen, want een daling van den invoer van industriele grondstoffen zal slechts ten koste van een dalenden uitvoer van industriele eindproducten te bereiken zijn en is daarom in allen gevalle ongewenscht en schadelijk.

Twee problemen heeft de Deutsche volkshuishouding in de volgende jaren van toenemende herstelkosten op te lossen: schepping van een efficiënten landbouw, die tot bereiking van een vereffening der Deutsche voedingsmiddelenbalans moet dienen, zoodat de invoer van in het buitenland geproduceerde levensmiddelen zooveel mogelijk verminderd en de uitvoer van dergelijke producten ter bederfing van beslist noodzakelijke levensmiddelen, die niet in het binnenland geproduceerd kunnen worden, zooveel mogelijk verhoogd kan worden; en ten tweede schepping eener efficiënte exportindustrie en van een koopkrachtige markt voor industrieproducten van hooge waarde. De netto-opbrengst uit den industrie-export zal voortaan minstens 250 millioen R.M. per maand moeten bedragen. De eerste schreden op dezen weg zijn afgelegd, doch het doel ligt nog in de verte.

AANTEKENINGEN.

Statistiek der wisselkoersen; overzicht van de rijstmarkt en van die van ijzer en staal en walsproducten. — In de rubriek „Wisselkoersen,” hierachter treft men een tabel aan, die een aantal niet-wekelijksch gepubliceerde koersen bevat. Deze tabel zal in het eerste nummer van iedere maand gepubliceerd worden.

Voorts is de rubriek „Marktverzichten” uitgebreid met veertiendaagsche berichten in zake de rijstmarkt, waarvan het eerste de vorige week verscheen, en in zake ijzer en staal en eenige walsproducten, waarvan het eerste hier achter is opgenomen.

De Algemeene R.-K. Werkgeversvereniging en het Verdrag met België. I.

Het Dagelijksch Bestuur der Algemeene R.-K. Werkgeversvereniging heeft een adres tot de Tweede Kamer gericht, waarin het deze verzoekt, aan het verdrag met België, althans in den vorm, waarin het op 28 April ll. werd ingediend, haar goedkeuring te onthouden.

Ten grondslag aan dit adres ligt het rapport van een door het Bestuur ingestelde commissie tot bestudeering van het verdrag.

Dit rapport, waarmede het bestuur zich heeft verenigd, vangt, na enkele inleidende opmerkingen, aan met de volgende

Algemeene beschouwingen.

„De offers, welke in dit verdrag door de Belgische regering van Nederland worden gevraagd, zijn buitengewoon zwaar.

Uiteraard begint men met zich af te vragen, wat de werkelijke reden kan geweest zijn van de groote offervaardigheid, die de Nederlandsche regering door onderteekening van dit Tractaat aan den dag heeft gelegd.

Bij de beoordeeling van het verdrag in zijn geheel, kan men zich dan allereerst op een zeer ruim, zeer altruïstisch standpunt stellen. Men gaat dan uit van de gedachte van een gemeenschap der volken, waarbij de landsgrenzen slechts de territoriale gebiedsverdeeling der Staten aangeven, maar verder hoegenaamd geen slagboomen mogen vormen voor de ontwikkeling van belangen, die twee of meer landen, of gemeen hebben, of welke alleen betrekking hebben op één der Staten. In het laatste geval zouden deze eenzijdige belangen dan met een belangelooze, desnoods zelfs offervaardige medewerking van een of meer der andere Staten moeten worden gediend. Degenen die zich zonder meer op dit standpunt stellen, zullen dit verdrag wel ten eerste toejuichen; België zou gaarne de in vele opzichten ongunstige ligging van zijn haven Antwerpen verbeterd zien en dit zeer zeker, indien dit zou kunnen gebeuren ten gevolge van een regeling, waarbij Nederland het grootste deel der kosten draagt en bereid is zeer uitgebreide concessies voor onderhoud en aanleg van voor Antwerpen noodzakelijke of gunstige waterwegen te doen. Alleen zou, vanuit dat gezichtspunt de zaak beschouwende, onmiddellijk de vraag moeten rijzen, waarom in dit tractaat dan met geen woord wordt gerept van andere economische vraagstukken, die de grensscheiding tusschen beide landen bij voortduring markeeren. Wij denken hierbij voornamelijk aan het groote verschil van invoerrechten, die beide landen heffen en die zeer ten nadeele van den Nederlandschen exporthandel werken. Wanneer men over de landsgrenzen heen de economische solidariteit der beide landen in een tractaat wensch vast te leggen, dan dient men niet uitsluitend het verkeersvraagstuk te regelen, doch ook de consequentie aandurven om te geraken o.m. tot een tolonie, waartegen van Nederlandsche zijde geen bezwaar kan bestaan, gezien de geringe economische beteekenis van het Nederlandsch invoerrecht.

Het behoeft nauwelijks gezegd dat het ideaal van een onbegrensde internationale welwillendheid vooralsnog niet anders dan een schoone utopie kan worden genoemd, althans zeer zeker niet als afdoende motief van de door de Nederlandsche regering beloofde prestaties kan gelden. Overigens bestaat er volgens dit superideële standpunt evenveel reden om van België een opoffering van *zijn* belangen te vragen ten gunste van Nederland als omgekeerd.

Ook echter wanneer men deze internationale gemeenschapsgedachte meer beperkt opvat en derhalve van meening is, dat haar consequentie eischt, dat tegenover een concessie van het eene land, nu juist niet altijd tevens een gelijkwaardige gunst van het andere land moet staan, zal men, gezien de werkelijkheid, dat een *volkengemeenschap* in feite toch altijd een gemeenschap van *belangen* beteekent, moeten toegeven, dat België hier wel al te zeer met het aanbieden van tegenprestaties in gebreke blijft.

Ongetwijfeld zullen de ideeën van volkenverbroedering, welke door alle eeuwen heen verkondigd, thans als reactie op den wereldoorlog weder bijzonder naar voren komen en feitelijk ook de basis vormen van den Volkenbond, tevens hun invloed hebben gehad op de Nederlandsche regering bij haar onderhandelingen over dit verdrag. Maar een bevredigende motiveering voor de aanvaarding der vele voor Nederland zoo bezwarende bepalingen is met een verwijzing naar deze ideële beginselen geenszins te geven. De commissie is dan ook van oordeel dat een aannemelijker verklaring voor de houding der Nederlandsche regering in andere richting moet worden gezocht. Naar haar meening moet men hiervoor de politieke verhoudingen in 1918—1920 tusschen Nederland en België allereerst in aanmerking nemen. De commissie achtte het dan ook gewenscht de aandacht van uw bestuur te vestigen op eenige, naar haar inzicht voor de beoordeeling van dit verdrag belangrijke, bijzonderheden uit die dagen.”

De commissie laat dan een overzicht volgen van den gang van zaken ter Parijsche Vredesconferentie in 1919. Wij mogen hiervoor verwijzen naar hetgeen Prof. van Eysinga daaromtrent schreef in het No. van 20 Mei 1925 van dit weekblad.

Van de oorspronkelijke eischen der Belgen, gaat het Rapport dan voort, bleef ten slotte het volgende over:

- I. De Nederlandsche concessies ten aanzien van het economische regime op de Schelde;
- II. het beheer door België over de sluisen welke dienen voor de afwatering door Z.-Vlaanderen;
- III. het maken op gemeenschappelijke kosten van een kanaal Antwerpen—Moerdijk;
- IV. idem van een waterweg Rijn—Maas—Schelde;
- V. met betrekking tot Z.-Limburg, het waarborgen van België's economische belangen betreffende grond- en watergebied.

Naar men ziet is juist datgene, wat van de Belgische eischen overbleef, neergelegd in die bepalingen van het verdrag 1925, waartegen de grootste bezwaren worden aangevoerd.

De verklaring van de toegevendheid op economisch gebied, waarvan de Nederlandsche regeering in het verdrag blijk geeft, is dus deze, dat de Minister na afwijzing van de andere zoo verregaande eischen zal hebben gemeend, met het oog op de politieke verhouding tusschen Nederland en België, dit land de gevraagde economische concessies moeilijk te kunnen weigeren.

Het is zeer waarschijnlijk, dat de draagwijdte dezer concessies niet in haar vollen omvang tot den Minister is doorgedrongen.

In dit verband meent onze commissie te moeten wijzen op de omstandigheid, dat de inhoud der voornaamste artikelen van dit Verdrag reeds in Maart 1920 in hoofdzaak volledig in een perscommuniqué is gepubliceerd (bij gelegenheid van de Nederlandsch-Belgische onderhandelingen, welke toen ten slotte op de Wielingenkwestie zijn afgestuit) en dat toen vrijwel in het geheel geen oppositie is vernomen tegen de bepalingen, waarop thans van vele zijden zulk een heftige critiek wordt uitgeoefend. Met vrij groote zekerheid is dan ook te verwachten, dat de Minister ter verdediging van zijn onderteekening van dit Verdrag zal aanvoeren, dat Zijne Excellentie, afgaande op de min of meer apathische houding, door de Nederlandsche belanghebbenden aangenomen, gemeend heeft, geen bezwaar te moeten maken tegen ongewijzigde handhaving der in 1920 geformuleerde bepalingen.

Ofschoon de huidige veelzijdige oppositie tegen het verdrag wat zonderling aandoet naast de vrijwel critieklooze ontvangst, welke het bewuste krantenbericht in 1920 te ontving viel, kan men naar het oordeel onzer Commissie toch niet zeggen, dat deze omstandigheid de oppositie tegen het Verdrag 1925 in beginsel verzwakt.

Meerdere veronderstellingen immers zijn mogelijk ter verklaring van het zwijgen der critiek in 1920:

Of de belanghebbenden hebben toen gemeend, dat een goede verstandhouding tusschen Nederland en België met deze economische offers van Nederlandsche zijde niet te duur was betaald, of zij hebben toen de betekenis dier concessies niet voldoende begrepen.

Indien eerstgenoemde veronderstelling met de feiten overeenkomt, dan is daarmede tevens verklaard, waarom de belanghebbenden eerst nu, na vijf jaren, nu immers ongetwijfeld een mildere politieke verhouding tusschen Nederland en België bestaat, met hunne bezwaren voor den dag kwamen. Is echter de laatstgenoemde veronderstelling de juiste, hebben n.l. de belanghebbenden eerst thans, in 1925, de volle betekenis der economische bepalingen begrepen, dan kan men het hun niet euvel duiden dat zij, opgeschrokken, zich nog tegen een werkelijke of vermeende bedreiging hunner belangen verzetten.

Een derde mogelijkheid is nog denkbaar, namelijk deze, dat, aangezien weldra bekend is geworden, dat de onderhandelingen op de Wielingenkwestie waren afgestuit, men na bestudeering van het Verdrag, de bezwaren niet geopperd heeft, omdat het Verdrag toch van de baan was.

Naar het inzicht onzer Commissie ware het beter geweest, indien de Minister van Buitenlandsche Zaken bij deze herziening van het Tractaat van 1839 een zoodanige splitsing van den inhoud van het nieuwe Verdrag had bepleit, dat het politieke gedeelte (het Art. 1 betreffende de opheffing der Belgische onzijdigheid en van het verbod om van Antwerpen een oorlogshaven te maken) gescheiden zou zijn gehouden van het zuiver economische gedeelte (betreffende de waterwegen).

Het politieke gedeelte zou dan zoo noodig aanstands tot

1) Naar het weten onzer Commissie heeft slechts de K. v. K. van Maastricht reeds in Februari 1924 een request tot den Raad van Ministers gericht, waarin deze Kamer haar teleurstelling te kennen gaf, niet gekend te zijn in de besprekingen, welke te Parijs gehouden werden omtrent de regeling der waterverkeerswegen tusschen België en Nederland — speciaal voor wat Limburg aangaat — ter herziening van het Verdrag 1839.

stand gebracht kunnen worden, terwijl voor het andere deel de onderhandelingen opnieuw, nu op zuiver economische basis, zouden kunnen worden gevoerd. De resultaten van die besprekingen kunnen dan in een speciale overeenkomst worden neergelegd.

Het is schier overbodig er hier nog eens op te wijzen, dat bij genoemde onderhandelingen, die zeer zeker een zoo gewenschte economische toenadering zullen moeten bevorderen, de belangengemeenschap tusschen beide landen niet zoer moet worden geconcentreerd, dat België alleen de voordeelen en Nederland de nadeelen van een dergelijke overeenkomst zou moeten ondervinden.

Onze Commissie verzoekt Uw bestuur er bij den Minister op aan te dringen om, nu de omstandigheden met betrekking tot de politieke verhouding Nederland—België sinds 1920 belangrijk zijn gewijzigd, alsnog de mogelijkheid van verwezenlijking van dit voorstel nader te willen overwegen.

* * *

Op deze algemeene beschouwingen over dit Verdrag, meende onze Commissie een beknopt overzicht te moeten laten volgen der voornaamste artikelen. Daarbij zal zij dan de gelegenheid hebben te vermelden de bezwaren, en waar mogelijk ook de voordeelen, welke naar haar inzicht aan die bepalingen verbonden zijn.

(Slot volgt).

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

OPEN MARKT.

	1926				1925	1924	1914
	27 Febr.	22-27 Febr.	15-20 Febr.	8-13 Febr.	23-28 Febr.	25 Febr.-1 Mrt.	20-24 Juli
Amsterdam							
Partic. disc.	2 1/4	2-1/4	2 1/8-3/16	2 1/8-1/4	1 3/4-7/8	4 7/8-5	3 1/8-3/16
Prolong.	2 1/4	2-2 1/2	1 3/4-2 1/4	2-3/4	1 3/4	5-1/4	2 1/4-3/4
Londen							
Daggeld	3 3/4-4 1/4	3 3/4-4	3-4 1/2	3 1/2-4 3/4	2 3/4-5	1-2 3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	4 1/16-1/8	4 1/16-1/8	4 3/16-5/16	4 3/16-7/16	3 3/4-4 3/4	3 3/8-2 1/16	2 1/4-3/4
Berlijn							
Daggeld	7-8	4 1/2-8	4 1/2-6 1/2	4 1/2-7	—	—	—
Partic. disc.	—	—	—	—	—	—	—
30-55 d...	5	5-1/8	5 1/4-1/2	5 1/2	—	—	—
56-90 d...	5	5-1/8	5 1/4-1/2	5 1/2	—	—	2 1/8-1/2
Waren-							
Waresel.	6 1/2	6 1/2-7	6 3/4-7	6 3/4-7	—	—	—
New York							
Call money	5 1/2-3/4	5-3/4	4 1/2-5 1/4	4 1/2-5 3/4	4 1/4-5 1/4	4 1/4-5 1/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 3/4	3 1/8-3/8	—	—

1) Call money-koers v. 26 Febr. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijd.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York **)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
23 Febr. 1926	2.49 5/8	12.14	59.43	8.98	11.35	100 1/2
24 " 1926	2.49 5/8	12.14	59.43	9.16	11.35	100 1/2
25 " 1926	2.49 3/4	12.14	59.45 1/2	9.10	11.35	100 1/2
26 " 1926	2.49 3/4	12.14	59.46 1/2	9.20	11.35	100 1/2
27 " 1926	—	12.14	59.46 1/2	9.18	11.35	100 1/2
1 Maart 1926	2.49 3/4	12.14	59.47 1/2	9.25	11.35	100 1/2
Laagste d.w. 1)	2.49 9/16	12.13 1/2	59.41	8.94	11.34	100 1/4
Hoogste d.w. 1)	2.49 7/8	12.14 1/2	59.48	9.30	11.35 1/2	100 3/4
22 Febr. 1926	2.49 5/8	12.04 1/2	59.43	8.97	11.35	100 1/2
15 " 1926	2.49 5/8	12.13 1/2	59.43	9.17	11.35	100 1/2
Muntpariteit	2.48 3/4	12.10	59.26	48.—	48.—	100

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
23 Febr. 1926	48.06	35.15	7.38	1.05	10.03	35.17 1/2
24 " 1926	48.05	35.15	7.38	1.05	10.03	35.22
25 " 1926	48.06	35.20	7.39	1.04	10.04	35.20
26 " 1926	48.06	35.20	7.40	1.05	10.03 1/2	35.20
27 " 1926	48.06	35.22 1/2	7.39	1.06	—	—
1 Maart 1926	48.06 1/2	35.20	7.40	1.07	10.03 1/2	35.20
Laagste d.w. 1)	48.02	35.05	7.36	1.02	10.01	35.15
Hoogste d.w. 1)	48.08	35.30	7.41	1.12 1/2	10.06	35.35
22 Febr. 1926	48.06	35.15	7.38	1.06	10.03 1/2	35.17 1/2
15 " 1926	48.07 1/2	35.15	7.38	1.07	10.07 1/2	35.15
Muntpariteit	48.—	35.—	50.41	48.—	48.—	48.—

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

Data	Stock-holm*)	Kopen-hagen*)	Oslo*)	Hel-sing-fors ¹⁾	Buenos-Aires ¹⁾	Mon-treal ¹⁾
23 Febr. 1926	66.85	64.92½	53.70	6.27½	101¼	2.48¾
24 „ 1926	66.85	64.92½	53.55	6.27½	101¼	2.48¾
25 „ 1926	66.95	64.90	53.67½	6.27½	102	2.49
26 „ 1926	66.97½	64.95	54.45	6.30	102½	2.49
27 „ 1926	67.—	64.95	54.25	6.27	102½	2.48¾
1 Maart 1926	67.02½	64.92½	54.15	6.27½	102	2.48¾
Laagste d.w. ¹⁾	66.75	64.75	53.25	6.25	101¼	2.48½
Hoogste d.w. ¹⁾	67.05	65.05	54.55	6.31	102½	2.49½
22 Febr. 1926	66.85	64.92½	53.70	6.27½	102	2.48¾
15 „ 1926	66.90	64.80	51.90	6.27½	102½	2.48¾
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	105	2.48¾

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. ¹⁾ Part. opgave. Laatste bekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Maart 1926 voor telegrafische uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bank-dis-conto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10½	12.14	5
Berlijn *)	100 Mark	59.26½	59.47½	8
Parijs *)	100 Franc	48.—	9.25	6
Brussel *)	100 „	48.—	11.35	7
Zürich *)	100 „	48.—	48.06½	3½
Praag	100 Kronen	50.41 ¹⁾	7.40	6
Weenen *)	100 Schilling	35.—	35.20	8
Boedapest	Mill. Kronen	50.41 ¹⁾	35.—	7
Boekarest	100 Lei	48.—	1.07	6
Sofia	100 Leva	48.—	1.80	7
Belgrado	100 Dinar	48.—	4.40	6
Stamboel	Turksch £	10.93	1.30½	
Athene	100 Drachme	48.—	3.55	10
Milaan **)	100 Lira	48.—	10.03½	7
Madrid **)	100 Peseta	48.—	35.20	5
Lissabon	Escudo	2.68½	0.12¾	9
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	64.92½	5½
Oslo *)	100 „	66.67	54.15	6
Stockholm *)	100 „	66.67	67.02½	4½
Reickjavik	100 IJsl. Kr.	66.67	55.25	
Warschau	100 Zloty	48.—	32.—	12
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	24.77½	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	50.—	8
Reval (Estland)	100 Estl. Mk.	0.66¾	0.66½	9
Helsingfors	100 Finnmrk.	6.26	7.29	7½
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.85	
Danzig	100 Gulden	48.40	48.—	9½
<i>Amerika.</i>				
New-York **)	\$	2.4875	2.49¾	4
Montreal	Canad. \$	2.4875	2.48¾	
Mexico	Mex. Dollar		1.22	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ²⁾	1.01¾	
La Paz (Bolivia)	Boliviano	0.97	0.90	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ³⁾	0.36¾	
Valparaiso	Peso (papier)	0.9080 ²⁾	0.30½	
Bogota (Columbia)	Peso	2.42	2.46¾	
Quito (Ecuador)	Sucre	1.21	0.53½	
Lima (Peru)	Per. £	12.10½	9.20	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.57½	2.57½	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.48½	
Paramaribo	Gulden	1.—	0.99	
Willemstad (Curaç.)	Gulden	1.—	1.01	
San José (C. Rica)	Colon	0.6220	0.64½	
Guatemala	Peso	0.0415	0.0415	
Managua (Nicarag.)	Cordoba	2.48¾	2.53	
San Salvador (Salv.)	Colon	1.2440	1.22	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.807	0.917	6½
Batavia	Gulden I.C.	1.—	1.00¾	4½
Kobe	Yen	1.24	1.14	7.3
Hong Kong	Dollar		1.44½	
Shanghai	Tael		1.83½	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	1.41½	
Manilla	Phil. Peso	1.214	1.23½	
Bangkok	Tical	0.914	1.13¾	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10½	12.11	5½—6
Alexandrië	Egypt. £	12.42	12.46½	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10½	12.15½	
Nieuw Zeeland	£	12.10½	12.15½	

¹⁾ Pariteit der voorm. Oostenr. Kr. ²⁾ Goudpeso. ³⁾ Milreis Goud. *) Not. te A'dam. **) Id. te R'dam. Overige not. part. opgave.

KOERSEN TE NEW-YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
23 Febr. 1926	4,86½/16	3,63	23,80	40,06
24 „ 1926	4,86½/8	3,62	23,80	40,05
25 „ 1926	4,86½/16	3,63	23,80	40,05
26 „ 1926	4,86½/8	3,67	23,80	40,04½
27 „ 1926	4,86½/16	3,67	23,80	40,04
1 Maart 1926	4,85½/16	3,67	23,80	40,04
2 Maart 1925	4,76½	5,07	23,80	39,94
Muntpariteit	4,8667	19,30	23,81½	40½/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noterings-eenheden	13 Febr. 1926	20 Febr. 1926	22/27 Febr. '26 Laagste/Hoogste	27 Febr. 1926
Alexandrië..	Piast. p. £	97½	97½	97½/16	97½
Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10½	1/10½	1/10½/8	1/10½/8
B. Aires ¹⁾ ...	d. p. \$	46¾/32	45½/16	45¾/16	45½/16
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6¾/16	1/6¾/32	1/6¾/32	1/6¾/32
Constantin ..	Piast. p. £	922½	932½	925	935
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/42½/32	2/41¾/32	2/41¾/32	2/41¾/32
Kobe	Sh. p. yen	1/10¼	1/10¾	1/10¾	1/10¾
Lissabon ¹⁾ ..	d. per Esc.	217½/32	233/64	2½	233/64
Mexico	d. per \$	24	24	23	24
Montevideo ¹⁾	d. per \$	51	50¾/8	50¾/8	51¾
Montreal ...	\$ per £	4.88½/8	4.88¾/8	4.87½/8	4.88½/8
R.d. Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	7¼	7½/16	7¾/32	7¾/32
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/0¾/16	3/0¾/8	3/0	3/0¾/32
Singapore...	id. p. \$	2/4½/8	2/4¾/32	2/3½/16	2/4¾/32
Valparaiso ²⁾	\$ p. £	39.50	39.70	39.60	39.70

¹⁾ Telegrafisch transfert. ²⁾ 90 dg.

ZILVERPRIJS (Londen¹⁾ N.York²⁾   GOUDPRIJS³⁾ (Londen)

22 Febr. 1926..	30¾/8	66¾/8	22 Febr. 1926....	84/11½
23 „ 1926..	30½/8	66½	23 „ 1926....	84/10
24 „ 1926..	30¼/16	66½	24 „ 1926....	84/11½
25 „ 1926..	30¾	66¾/8	25 „ 1926....	84/11½
26 „ 1926..	30¾/16	66¾	26 „ 1926....	84/11½
27 „ 1926..	30 9/16	66¾	27 „ 1926....	—
28 Febr. 1925..	32¾/16	68¾/8	27 Febr. 1925....	83/7
20 Juli 1914..	24½/16	54½/8	20 Juli 1914....	84/10

¹⁾ in pence p. oz. stand. ²⁾ Foreign silver in \$ c. p. oz. fine. ³⁾ in sh. p. oz. fine

STAND VAN 'S RIJKS KAS.
De Minister van Financiën maakt bekend:

Vorderingen.	23 Februari 1926	2 Maart 1926
Saldo bij de Nederlandsche Bank...	—	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	f 601.253	—
Voorschot op ult. Jan. 1926 aan de gemeenten op voor haar door de Rijks-administratie te heffen gemeentelijke inkomstenbelasting en opcenten op Rijksinkomsten belasting	„ 57.264.468	f 57.264.468,—
Voorschotten aan de koloniën	„ 10.217.858	„ 10.743.209,40
Voorschotten aan het buitenland	„ 208.226.265	„ 208.155.113,83
Daggeldleeningen tegen onderpand van Staatsschuldbrieven	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijks-comptabelen	„ 33.874.255	„ 29.701.771,31
Vordering op het Staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Vordering op andere Staatsbedrijven	„ 3.025.348	„ 3.203.348,03
Verplichtingen.		
Voorschot door de Nederl. Bank	f 14.107.891	f 13.263.301,02
Schatkistbiljetten in omloop ¹⁾	„ 137.891.000	„ 137.891.000,—
Schatkistpromessen in omloop	„ 78.620.000	„ 89.620.000,—
Waarvan direct bij Ned. Bank ²⁾	„ 6.000.000	„ 17.000.000,—
Zilverbons in omloop ²⁾	„ 15.759.825	„ 15.671.971,—
Schuld a. d. Bank voor Ned. Gemeenten	—	„ 721.847,26
Schuld a. h. Alg. Burg. Pensioenfonds.	„ 17.556.820	„ 14.749.261,66
Schuld a. h. Staatsbedrijf d. P., T. en T.	„ 74.345.857	„ 74.750.106,98
Schuld aan andere instellingen, in regk.crt. met 's Rijks Schatkist	—	„ 2.511.807,82

¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927. ²⁾ De cijfers per 15 Februari 1926 voor rechtstreeks bij de Ned. Bank geplaatste Schatkistpromessen, Zilverbons in omloop en het door den Postchique- en Girodienst in 's Rijks Schatkist gestorte bedrag zijn in het vorig nummer één regel te laag geplaatst.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.
De Minister van Koloniën maakt bekend:

	20 Februari 1926	27 Februari 1926
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-Indië	f 27.000,—	—
Indische Schatkistprom. in omloop ..	„ 3.200.000,—	f 3.900.000,—
Ander Schatkistpapier	„ 1.750.000,—	„ 1.750.000,—
Voorschot Javasche Bank aan N.-Indië	„ 17.021.000,—	„ 21.309.000,—
Muntbiljetten in omloop	„ 31.815.000,—	„ 31.445.000,—
Ten voordeele van Ned.-Indië geboekte beleggingsgelden van het Ned.-Ind. muntfonds	„ 5.343.000,—	„ 5.094.000,—
Idem van de Ned.-Ind. Postspaarbank ..	„ 1.005.000,—	„ 941.000,—
Totaal	f 60.161.000,—	f 64.302.000,—
Tegood bij 's Rijks kas	„ —	„ 137.000,—

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 1 Maart 1926.

		Activa.	
Binnenl. Wis-	Hfdbk. f	51.657.332,88	
sels, Prom.,	Bijbnk. "	13.565.220,48	
enz. in disc.	Ag.sch. "	26.131.292,97	
			f 91.353.846,33
Papier o. h. Buitenl. in disconto.....		—	
Idem eigen portef. f		191.059.583,—	
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "			191.059.583,—
Beleeningen			
incl. vrsch. {	Hfdbk. f	58.048.816,40	
in rek.-crt. {	Bijbnk. "	11.236.798,26	
op onderp. {	Ag.sch. "	71.115.532,81	
			f 140.401.147,47
Op Effecten..... f		139.350.647,47	
Op Goederen en Spec. "		1.050.500,—	
			140.401.147,47
Voorschotten a. h. Rijk.....			14.503.623,20
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud..... f		43.845.100,—	
Muntmat., Goud.. "		386.927.446,02	
			f 430.772.546,02
Munt, Zilver, enz.. "		26.017.776,35	
Muntmat., Zilver.. "		—	
			456.790.322,37
Effecten			
Belegging Res.fonds. f		6.482.856,29	
id. van 1/5 v. h. kapit. "		3.984.372,08	
			10.467.228,37
Gebouwen en Meub. der Bank.....			5.171.000,—
Diverse rekeningen.....			40.913.681,93
			f 950.660.432,67
		Passiva.	
Kapitaal.....	f	20.000.000,—	
Reservefonds.....		6.483.597,96	
Bijzondere reserve.....		12.000.000,—	
Bankbiljetten in omloop.....		850.790.140,—	
Bankassigatiën in omloop.....		526.146,79	
Rek.-Cour. { Het Rijk f		—	
saldo's: { Anderen "		42.894.541,81	
			42.894.541,81
Diverse rekeningen.....			17.966.006,11
			f 950.660.432,67
Beschikbaar metaalsaldo.....	f	277.414.708,26	
Op de basis van 2/5 metaaldekking....		98 572.542,54	
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "			1.387.073.540,—
Voornaamste posten in duizenden guldens.			

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
1 Mrt. '26	430.773	26.018	850.790	43.421	277.415	51
22 Febr. '26	431.647	26.372	818.406	77.090	278.385	51
15 " '26	432.826	26.243	829.509	79.051	276.820	50
8 " '26	435.211	25.851	839.915	78.165	276.944	50
1 " '26	436.253	25.692	865.386	66.024	275.096	50
25 Jan. '26	437.852	25.768	833.108	97.059	276.930	50
2 Mrt. '25	504.484	20.613	911.541	49.406	332.538	54
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
1 Mrt. 1926	91.354	14.000	140.401	191.060	40.914
22 Febr. 1926	82.302	6.000	120.910	203.012	58.714
15 " 1926	82.984	6.000	118.549	235.203	40.011
8 " 1926	80.349	—	124.337	238.741	47.132
1 " 1926	83.481	—	136.270	247.443	41.593
25 Jan. 1926	86.300	—	133.354	248.039	38.446
2 Mrt. 1925	100.491	—	155.902	132.174	70.813
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van 2/5 metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
23 Jan. 1926	1.015	1.582	897	939	386
16 " 1925	1.005	1.589	865	952	366
9 " 1925	1.005	1.721	818	945	381
2 " 1926	1.005	1.779	769	954	410
24 Dec. 1925	1.011	1.615	836	963	469
24 Jan. 1925	1.086	1.494	924	1.044	433
5 Juli 1914	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
20 Febr. 1926		243.500	340.000	65.000	162.500
13 " 1926		234.250	346.500	64.500	161.250
6 " 1926		242.750	346.500	57.500	161.950
30 Jan. 1926	201.725	39.769	345.048	57.877	161.653
23 " 1926	199.495	39.143	348.938	49.900	159.605
16 " 1926	199.515	38.684	353.419	49.288	158.350
9 " 1926	197.038	39.457	356.306	49.351	156.122
21 Febr. 1925	133.634	51.302	274.047	72.146	116.576
23 Febr. 1924	150.362	64.152	259.674	79.659	147.425
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Discont. 's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Diverse rekeningen ¹⁾	Dek-kings-percentage
20 Febr. 1926		108.880		***	60
13 " 1926		114.370		***	59
6 " 1926		107.450		***	60
30 Jan. 1926	8.029	21.423	56.904	78.517	60
23 " 1926	8.075	24.464	56.631	76.721	60
16 " 1926	10.618	22.295	55.382	80.003	59
9 " 1926	11.779	19.712	58.777	80.598	58
21 Febr. 1925	19.064	17.905	53.998	79.824	53
23 Febr. 1924	34.749	19.642	73.812	18.690	63
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis 2/5 metaaldekking.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Bankbilj.	Gov. Sec.
24 Febr. 1926	144.493	141.138	284.179	56.250	232.669
17 " 1926	144.671	140.448	284.784	56.250	233.377
10 " 1926	144.517	141.092	286.360	56.250	235.066
3 " 1926	144.553	141.954	287.345	56.250	235.988
27 Jan. 1926	144.205	141.503	286.246	56.250	234.864
20 " 1926	143.712	141.061	287.360	56.250	235.895
25 Febr. 1925	128.587	124.803	281.165	27.000 ²⁾	231.779
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
24 Febr. '26	38.243	79.056	16.065	106.176	23.105	18 ⁷ / ₈
17 " '26	43.782	80.884	23.583	106.918	23.972	18 ⁹ / ₈
10 " '26	43.947	77.686	17.887	108.813	23.215	18 ⁵ / ₈
3 " '26	43.002	73.336	13.768	106.737	22.309	18 ¹ / ₂
27 Jan. '26	45.578	73.956	22.538	101.333	22.452	18 ¹ / ₈
20 " '26	45.868	78.366	19.430	109.148	22.401	17 ⁷ / ₈
25 Febr. '25	41.927	74.400	16.144	105.543	23.534	19 ³ / ₈
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ³ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits. ²⁾ Gouddekking.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in millioenen francs.

Data	Goud	Waarv. in het buitenl.	Zilver	Te goed in het buitenl.	Buit. gew. voorsch. afd. Staat	Schat-kistbil-jetten ¹⁾	Wissels
25 Febr. '26	5.548	1.864	329	577	34.500	5.253	3.372
18 " '26	5.548	1.864	327	571	34.600	5.253	3.137
11 " '26	5.548	1.864	325	570	34.650	5.243	3.044
4 " '26	5.548	1.864	325	567	35.100	5.227	4.355
28 Jan. '26	5.548	1.864	325	573	34.200	5.227	3.393
26 Febr. '25	5.546	1.864	306	574	21.900	4.925	5.101
23 Juli '14	4.104	—	640	—	—	—	1.541

Data	Waarvan op het buitenl.	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Circulatie	Rekg. Courant Particulieren	Staat
25 Febr. '26	10	4	2.463	50.991	2.960	53
18 " '26	16	4	2.498	50.962	2.869	9
11 " '26	14	4	2.550	51.089	2.823	29
4 " '26	14	4	2.487	51.471	3.100	31
28 Jan. '26	12	4	2.496	50.618	3.148	40
26 Febr. '25	17	8	2.974	40.792	2.014	13
23 Juli '14	8	—	769	5.912	943	401

¹⁾ In disc. genomen wegens voorsch. v. d. Staat a. buitenl. regeeringen.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 Maart 1926.

De activiteit van de internationale fondsenmarkten is ook gedurende de achter ons liggende berichtperiode niet zeer groot geweest. Te B e r l i n heeft voornamelijk de ruime houding van de geldmarkt de meeste aandacht getrokken, hoewel niet kan worden gezegd, dat de omzetten hierdoor in aanmerkelijke mate zijn toegenomen. Zelfs de mededeeling, tegen het einde der berichteweek, dat de beleeningsrente van de Rijksbank was verlaagd, heeft er niet toe kunnen bijdragen groote kooporders in de markt te concentreren. Bovendien was de richting van de markt meerendeels omlaag gericht. Verschillende factoren hebben hiertoe bijgedragen. In de eerste plaats de lichte tendens tot lagere koersen, welke New York te zien heeft gegeven, waardoor men in Duitschland bevreesd is geworden, dat de geldgevers daar te lande wellicht iets terughoudender zouden worden. In dit verband hebben de berichten omtrent onderhandelingen omtrent een Amerikaansche leening door de I.G. Farbenindustrie geen stimulans kunnen uitoefenen. Een uitzondering hebben binnenlandsche pandbrieven gevormd, voornamelijk de soorten uit den tijd van vóór den oorlog. Op de aandelenmarkt waren slechts enkele speciale papieren gevraagd, o.a. aandelen Erdöl, in verband met geruchten, dat een overeenkomst met de Anglo-Persian zou zijn gesloten en dat deze maatschappij een post Erdöl aandelen tot den parikoers zou overnemen. Overigens waren bijna steeds koersverliezen op te merken, o.a. bij Gelsenkirchten, Phoenix en Rhein Stahl. Scheepvaartwaarden hebben zich daarentegen vrij goed kunnen handhaven.

Te P a r i s is de markt voor inheemsche fondsen ongeanimeerd geweest in verband met de scherpe stijging van den koers van het Fransche betaalmiddel in de laatste dagen der berichtperiode. De aanleiding tot dit herstel werd gevonden in het feit, dat men van den senaat een redelijke beslissing in zake de financieele wetsontwerpen verwachtte en in de veronderstelling, dat de Kamer zich tegen de behandeling van de door den senaat aanvaarde wetten niet zou verzetten. Bovendien heeft het een goeden indruk gemaakt, dat de minister van financiën het voornemen koestert zich naar Londen te begeven ten einde de kwestie van de schuldregeling te bespreken.

Te L o n d e n heeft men opnieuw een buitengewoon stille week medegemaakt. De ruime houding, welke ook in dit beurscentrum de geldmarkt te zien geeft, heeft alleen invloed gehad op de beleggingsafdeeling. Hier waren de meeste fondsen opgewekt van toon, terwijl de nieuw aangeboden obligaties — in tegenstelling met den loop van zaken in de laatste weken —, bijna alle een goed onthaal hebben gevonden. In dit verband dienen te worden vermeld de leening van de London County Council, de London Power Company, de Argentine Refinery, enz. Ook sommige aandelen emissies zijn door de markt goed ontvangen, zooals International Pulp and Chemical aandelen. Overigens was de fondsenmarkt ontstemd door de daling van de rubberafdeeling en door berichten van financieele moeilijkheden in de provincie.

Te N e w Y o r k heeft de markt eenige teekenen van verlapping getoond. Ten deele waren baisse aanvallen hiervan de oorzaak, ten anderen deele berichten, dat de rijzing van de waarde van gronden in Florida — waarbij een zeer groot aantal van bij Wallstreet belanghebbenden is betrokken — een einde zou hebben genomen. Aan den anderen kant werd de markt gesteund door berichten uit de industriele centra, waaruit de gevolgtrekking was te maken, dat de periode van hoogconjunctuur hier nog niet tot het verleden behoort.

T e n o n z e n t is de markt over het algemeen stil geweest, terwijl de koersen voor het meerendeel een neiging tot reactie te zien hebben gegeven. De *beleggingsmarkt* heeft ook ditmaal weder een uitzondering gevormd. Niet alleen de oude obligaties, doch ook de nieuwe emissies werden grif uit de markt genomen. Van de buitenlandsche soorten bleven Braziliaansche waarden gevraagd. 6 % Ned. Werk. Schuld 1922: 106¹⁵/₁₆, 106⁷/₈, 107³/₁₆; 7 % Ned.-Indië: 102, 102¹/₈, 102; 5 % Mexico £ 100—1000: 93³/₄, 93¹/₂, 97¹/₈; 8 % Sao Paulo: 104, 104³/₈, 104¹/₁₆.

Op de aandelenmarkt hebben voornamelijk *rubbertondsen* in het centrum der belangstelling gestaan. Een belangrijke daling is hier ingetreden, welke werd veroorzaakt door de reactie van den rubberprijs te Londen en door de beschouwingen omtrent het vermoedelijk verloop in 1926. Bijna alle schattingen kwamen hierin overeen, dat gedurende het loopende jaar op een overschot van productie gerekend zou kunnen worden. Niet alleen zijn hierdoor bona fide aandeelhouders er toe gekomen hun bezit aan de markt te brengen, doch ook de contramine vaagde zich meer naar voren. In de voorgaande weken was er trouwens ook reeds een vrij belangrijke baissepositie ontstaan en het is ten deele aan de operaties van deze zijde toe te schrijven, dat de koersdalingen van de courante soorten nog binnen betrekkelijk enge grenzen zijn gebleven. Bovendien is

de markt zeer gevoelig geworden voor iedere, zij het ook slechts geringe, fluctuatie in den prijs van het product. Een verhooging of een daling van een halve of kwart penny was vaak reeds voldoende, om belangrijke schommelingen in het leven te roepen. De afdeeling sloot flauw. Amst. Rubber: 342⁷/₈, 328, 332¹/₂, 326¹/₂; Hessa-Rubber: 450, 454, 429, 419¹/₂; Java Caoutchouc: 216, 208, 201; Oost-Java Rubber: 375, 353¹/₂, 359¹/₂, 353; Serbadjadi: 357¹/₂, 361, 343¹/₂, 352, 343; Tjiboeni Tjipongpok: 226, 227, 208, 205.

De houding van de rubbermarkt heeft op de gansche beurs haar stempel gedrukt. Er was bijna geen enkele afdeeling, welke een opgewekt verloop heeft kunnen aantoonen. Op sommige dagen heeft de *tabakmarkt* hierop een uitzondering gevormd, doordat men vrij optimistisch oordeelde omtrent het vermoedelijk verloop van de aanstaande voorjaarsinschrijving. Ten slotte hebben de koersverbeteringen zich ook hier niet kunnen handhaven, hoewel groote verliezen vermeden konden worden. Besoeki Tabak: 230, 234, 235; Deli Batavia: 414, 403, 412, 402¹/₂; Deli Mij: 400, 396, 403¹/₂, 394³/₄; de Oostkust: 225¹/₂, 227, 224, 218⁷/₈; Senembah: 492¹/₂, 494³/₈, 489, 484.

De *suikermarkt* had een bijzonder onbelangrijk aspect. Het bijna stabiele verloop van de Cubanoteeringen en het uitblijven van berichten omtrent verkoopen door de V.J.S.P. heeft er toe bijgedragen een rustige en afwachtende stemming in het leven te roepen. Cult. Mij. der Vorstenlanden: 164¹/₈, 162, 163¹/₂; H.V.A.: 639³/₄, 629¹/₂, 636; Java Cultuur Mij.: 345³/₄, 339¹/₂, 331, 335; Tjepper: 635, 640, 638, 640.

Petroleumandaelen waren over het algemeen niet zeer geanimeerd. Aandelen Koninklijke Petroleum Maatschappij hebben een zestal procenten van hun niveau moeten prijsgeven, in hoofdzak doordat New York lagere koersen heeft gezonden. Het koersverloop van de overige soorten was meer onafhankelijk en ook was de houding hier iets vaster, zonder groote omzetten en zonder opmerkenwaardige koersverschillen. Gecons. Holl. Petr. Mij.: 192¹/₂, 190, 192, 184; Kon. Petr. Mij.: 406¹/₄, 402¹/₂, 395³/₈; Perlak Petr.: 84¹/₄, 81³/₈, 81¹/₈; Peudawa: 53¹/₈, 54¹/₂, 54¹/₄.

De *scheepvaartmarkt* was iets meer bewogen, in het bijzonder door de dalende beweging in de aandelen en obligaties der Holland-Amerika Lijn. Omtrent deze maatschappij gingen geruchten, welke tot de veronderstelling zouden kunnen leiden, dat de couponbetaling der obligaties in gevaar zou kunnen zijn. Het aanbod, zoowel van obligaties als van aandelen, was vrij groot. Spoedig is een afdoende tegenspraak van deze geruchten gevolgd, waarna dan ook een herstel kon intreden. De ongunstige toestand van de vrachtenmarkt in het algemeen is echter de oorzaak van geweest, dat de verbetering geen belangrijke vormen heeft kunnen aannemen en dat ook de overige scheepvaartsoorten minder opgewekt waren. Holl.-Amerika Lijn: 46¹/₄, 50, 47, 49; Ned. Scheepvaart Unie: 162¹/₂, 165, 166⁷/₈; Stoomv. Mij. Nederland: 169³/₈, 169, 170³/₄.

De afdeeling voor *binnenlandsche industriele aandelen* was mat, met een gunstige uitzondering voor de Jurgenssoorten, welke wel iets van hun koerspeil moesten prijsgeven, doch waarvoor de belangstelling nog steeds vrij groot is gebleven. Centrale Suiker Mij.: 129³/₈, 128, 129³/₄; Holl. Kunstzijde Ind.: 130³/₈, 131¹/₂, 129, 130; Jurgens: 167¹/₄, 163¹/₄, 161¹/₂; Maekubee: 146, 144¹/₂, 146⁷/₈; Ned. Kunstzijde fabriek: 328¹/₂, 331¹/₂, 320, 327¹/₂, 320; Philips Gloeilampen: 380¹/₄, 383, 375¹/₄, 377.

Mijnaandelen hebben bijna geen aandacht getrokken. De stemming voor aandelen Redjang Lebong was lusteloos, in verband met verwachtingen van een teleurstellend dividend. Daarentegen bleken aandelen Sinkep Tin gezocht als gevolg van de gunstige statistische positie van het artikel. Algem. Expl. Mij.: 134⁵/₈, 132¹/₄, 131³/₄; Redjang Lebong: 276, 289, 280, 283; Sinkep Tin: 280, 273¹/₂, 280.

Bankaandelen waren vast, doch op een lichtelijk lager koerspeil. Amst. Bank: 169¹/₂, 166³/₄, 167¹/₂, 166³/₄; Incasso Bank: 121, 120³/₄; Koloniale Bank: 193¹/₄, 191¹/₄, 193; Ned.-Ind. Handelsbank: 160³/₈, 159¹/₂, 159⁷/₈.

De *Amerikaansche markt* was zeer stil en iets lager. Ook zijn de omzetten in aandelen Intercontinental Rubber lichtelijk afgenomen. American Smelting & Ref.: 136³/₄, 133¹⁵/₁₆, 130³/₄; Anaconda Copper: 98¹/₁₆, 96, 93¹/₂ (ex div.), 94¹/₄; United States Steel: 129¹/₂, 126¹/₄, 126¹/₂; Erie Spoorweg: 36¹/₂, 36; Wabash-Railway: 47¹/₂, 44¹/₁₆, 45⁵/₃₂.

De *geldmarkt* was ruim; prolongatie bewoog zich tusschen 2¹/₈ en 2¹/₂ %, waarbij de hoogste notering aan het einde van de berichteweek werd behaald.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

2 Maart 1926.

T a r w e. Terwijl de vraag in Europa wel is waar niet veel verbeterd was, waren toch de markten in de afgelopen week stabiel te noemen, niettegenstaande een afbrokkeling der prijzen in Amerika, waardoor b.v. de Chicago Mei termijn van

Noteringen.

Data	Chicago			Buenos Aires		
	Tarwe Mei	Mais Mei	Haver Mei	Tarwe Febr.	Mais Febr.	Lijnzaad Febr.
27 Feb.'26	165½	80¾	41⅞	12,65	6,55	10,05
20 „ '26	169	79¾	42¼	12,75	7,05	15,60
27 Feb.'25	196	133¼	54⅞	17,45	10,50	24,20
27 Feb.'24	110¾	82	49¾	10,35	8,—	19,40
27 Feb.'23	118¾	74¼	44¾	11,65	8,80	19,45
20 Juli '14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	1 Maart 1926	22 Febr. 1926	2 Maart 1925
Tarwe (Manitoba III) .. 1	15,60	15,85	* 20,—
Rogge (No. 2 Western) .. 1	** 10,35	** 10,40	16,90
Mais (La Plata) .. 2	168,—	174,—	240,—
Gerst (48 lb. malting) ... 2	171,—	176,—	267,—
Haver (Canada 3) .. 1	10,25	10,45	13,—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ... 1	12,50	12,70	13,25
Lijnzaad (La Plata) 3	334,—	342,—	515,—

1) per 100 KG. 2) per 2000 KG. 3) per 1960 KG. * No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ** Zuid-Russische.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	21/27 Febr. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	21/27 Febr. 1926	Sedert 1 Jan. 1926	Overeenk. tijdvak 1925	1926	1925
Tarwe	14.732	141.373	117.061	990	1.917	3.050	143.290	120.111
Rogge	2.506	33.156	9.769	—	—	—	33.156	9.769
Boekweit	541	4.746	6.815	—	90	150	4.836	6.965
Mais	10.800	173.869	132.601	—	15.587	17.662	189.456	150.263
Gerst	2.124	59.382	24.264	540	1.781	1.290	61.163	25.554
Haver	586	22.682	9.622	483	1.745	150	24.427	9.772
Lijnzaad	5.924	33.033	37.186	18.455	33.689	8.179	66.722	45.365
Lijnkoek	4.236	45.551	41.016	—	—	—	45.551	41.016
Tarwemeel	901	9.587	20.133	253	1.753	3.702	11.340	23.835
Andere meelsoorten	250	1.755	2.061	—	—	—	1.755	2.061

23 tot 26 Februari van 169½ tot 163½ terugliep. Op 27 Februari herstelde de markt zich tot 165½ doch op 1 Maart vindt plotseling een sterke daling plaats met het gevolg, dat Mei sluit op 1,59. Terwijl wij dit schrijven is de stemming bepaald zeer flauw. Aanleiding tot dit laatste waren de particuliere ramingen betreffende de voorraden van tarwe bij de boeren in de Ver. Staten. Blijkbaar had men gemeend dat deze voorraden zeer klein waren en de cijfers die nu gepubliceerd werden, waren in verhouding ruim. Toch zijn deze geschatte voorraden — de ramingen loopen van 79 tot 96 miljoen bn., — feitelijk niet zoo bijzonder groot en dat de markt aldus reageerde, toont weer welk een overdreven voorstelling men zich gevormd had van de vermindering der voorraden. De markt te Winnipeg kon zich natuurlijk niet aan den invloed van Chicago onttrekken, doch de daling was daar iets minder scherp. De verschepingen naar Europa waren bijna even groot als verleden jaar. Gezien het betrekkelijk geringe verbruik moeten zij geacht worden ruim voldoende te zijn. Argentinië droeg niet meer bij dan verleden week en als zoodanig bleven de verschepingen van dat land iets beneden de verwachting. De vooruitzichten zijn evenwel, dat voorloopig tamelijk ruime verschepingen zullen voortduren. De berichten vooral van Amerikaansche zijde, dat Australië spoedig zijn geheele surplus geëxporteerd zal hebben, worden voorloopig nog niet door de feiten bevestigd en waar de verschepingen naar niet-Europeesche landen een neiging hebben af te nemen is de kans, dat Europa later in het seizoen gebrek aan aanbod van tarwe zal ondervinden, wel zeer gering geworden. Dit jaar toont groote overeenkomst met het vorig jaar, in zooverre ook toen een sterke hausse-beweging in Februari en Maart bleek niet stand te kunnen houden en toen aanleiding gaf tot een zeer scherpe daling. Zoo scherp als toen de daling was, zal die dit jaar niet kunnen zijn, aangezien de prijzen ook niet zoo hoog gelopen zijn, vooral niet voor Canadeesche tarwe, die verleden jaar wegens den slechten oogst zeer schaarsch was.

De handel in Engeland was in de afgelopen week weer iets levendiger, vooral in partijen Australische en Argentijnsche tarwe; in ladingen ging even om en ook het Continent toonde daarvoor onvoldoende belangstelling.

De berichten over den nieuwen oogst van Noord-Amerika bleven gunstig, al is de uitzaai kleiner dan verleden jaar. De berichten over de wintertarwe in de verschillende Europeesche landen geven nog geen aanleiding tot bespreking.

Over de rogge-markt is weinig nieuws te vermelden. De prijzen in de exportlanden blijven nog steeds die van tarwe volgen; diensengevolge daalde ook dit artikel op 1 Maart aanzienlijk. Europa blijft zich in het algemeen nog steeds voorzien van rogge van Europeesche landen. Met uitzondering van een kleine hoeveelheid, die nu en dan naar Scandinavië verscheept wordt, vinden naar Noord-Amerika vrijwel geen afladingen plaats.

Maïs. Ook in de afgelopen week heeft dit artikel zich niet kunnen herstellen, al waren de afladingen van bijna alle landen betrekkelijk gering. Alleen La Plata laadde weer meer af en het is wel duidelijk, dat er van den ouden oogst een betrekkelijk

groot overschot is. Dit drukt des te meer op de Europeesche markt, omdat de kwaliteit van deze maïs tamelijk onbevredigend is, zoodat de consumenten weinig lust toonen veel van deze maïs te koop, uit vrees er mee te blijven zitten, wanneer de maïs van den nieuwen oogst aan de markt komt. De prijzen voor de verschepingen van den nieuwen oogst zijn aanmerkelijk hooger dan die voor den ouden oogst, doch ook deze prijzen zijn gedaald, zonder dat er zaken van eenige betekenis zijn tot stand gekomen. Naar mate nl. de prijzen terugloopen, trekken ook de koopers zich terug, terwijl er bovendien voortdurend speculanten zijn, die beneden de prijzen van de eerste hand willen verkoopen. Er vonden geen transacties plaats in ladingen La Plata Maïs; in de eerste plaats omdat de meeste consumptie-markten te groote voorraden hebben, terwijl bovendien de zeer spoedig verwachte ladingen reeds vroeger verkocht waren. Alleen een lading Zuid-Afrikaansche maïs werd tot lagen prijs door Rotterdam gekocht. Deze lading wordt naar Rotterdam en Hamburg gedestineerd. Zuid-Afrika laadde deze week in het geheel geen maïs af en de berichten omtrent den nieuwen oogst zijn wel zoodanig, dat er voorloopig geen export van dit land te verwachten is. Daarentegen blijven de Donau-landen op ruime schaal aanbieden, zonder dat er zich veel kooplust voor deze soort ontwikkelt. In het algemeen blijft de kwaliteit van de Balkan-maïs zeer onbevredigend en het is zeer onzeker of er zich een belangrijke verbetering in de eerste maanden zal voordoen. In verband met de kwaliteit komen de afladingen, niettegenstaande de groote contracten, die loopen, slechts langzaam af. Sommige afladers hebben dan ook reeds om uitstel van verscheping gevraagd.

De Amerikaansche maïsmarkt was vrij stabiel, totdat eveneens onder invloed van de schatting der bij de boeren aanwezige voorraden de markt scherp daalde, zoodat op 1 Maart de Mei-termijn te Chicago 77½ noteerde, tegen 78½ op 24 Februari. Regelmatige zaken komen met Amerika nog steeds niet tot stand, aangezien de prijzen van andere soorten in Europa lager zijn. Bovendien blijft nog steeds de prijs te Chicago hooger dan die aan de zeehavens, een toestand, die zeer onnatuurlijk genoemd kan worden.

Onnatuurlijk bleef er belangstelling bestaan in de Noord-Duitsche markten en de verschepingen naar Duitschland waren dan ook groot; naar andere landen werd weinig gerst afgeladen. De handel is in de meeste markten zeer gering, maar de prijzen toonen iets meer stabiliteit.

Voor haver konden de prijzen niet gehandhaafd worden, ofschoon de daling voor dit artikel niet zoo belangrijk is. De omzet laat evenwel nog steeds te wenschen over.

SUIKER.

De Europeesche en Amerikaansche suikermarkten waren tamelijk prijshoudend gestemd, ofschoon slechts geringe zaken tot stand kwamen.

De noteringen op de termijnmarkt te New York veranderden dan ook nagenoeg niet.

De ontvangsten in de Atlantische havens der V.S. bedroegen

deze week 93.000 tons, de versmeltingen 75.000 tons (tegen 76.000 tons in 1925) en de voorraden 105.000 tons.

Eenige partijtjes prompte en spoedig leverbare Cubasuiker werden door Amerikaanse Raffinadeurs betaald met ongeveer 2³/₈ d.c. & fr. New York, Maart verscheping naar Europa wordt sh. 11/6 cif genoteerd.

De Cuba-statistiek is als volgt:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten tot 20/2	181.554	218.080	211.711
Tot. sed. 1/12—20/2	1.310.462	1.370.913	1.156.083
Werkende fabrieken	174	177	173
Weekexport 20 Febr.	106.263	143.122	149.402
Tot. exp. sed. 1/1—20/2	732.248	839.917	748.753
Totale voorraad 20 Febr.	578.215	530.996	407.330
Consumptie oude oogst	530		

In Engeland bedraagt de laatste raming van de eigen betsuikerproductie 54.500 tons, zijnde het resultaat van 10 fabrieken en zullen voor de volgende campagne 8 fabrieken daarbij komen.

De zichtbare voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1926	1925	1924
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Febr.	1.143.000	846.000	890.000
Tsjecho-Slovakije 1 Febr.	900.000	694.000	501.000
Frankrijk 1 Febr.	425.000	488.000	253.000
Nederland 1 Febr.	228.000	219.000	154.000
België 1 Febr.	205.000	228.000	117.000
Engeland 1 Febr.	477.000	148.000	179.000
Europa	3.378.000	2.623.000	2.094.000
V. S. Atl. havens 24 Febr.	105.000	106.000	107.000
Cuba 20 Febr. Alle havens	578.000	531.000	407.000

Totaal 4.061.000 3.260.000 2.608.000

Op Java vonden geen verkoopen uit de eerste hand plaats. In totaal zijn thans uit oogst 1925 ongeveer 21½ miljoen picols door de V.J.S.P. verkocht. De markt was kalm gestemd en prijzen van disponibele witte suiker konden zich niet op het hoogste peil handhaven. De notering hiervoor liep terug tot ongeveer f 12¼ nom. Hoe hoog de prijzen op Java zijn in vergelijking met de marktwaarde in andere landen, blijkt wel daaruit, dat in het begin van Februari een partij van 3/4000 tons Javasuiker liggende in Rotterdam terugverkocht werd en vanuit Antwerpen naar Britsch-Indië werd verscheept. Dit consumptieland voorziet zich momenteel ook van Belgische kristalsuiker en suiker uit andere landen, totdat de nieuwe Javaoogst binnenkomt.

Hier te lande was de markt deze week vrij ongeanimeerd, doch was de stemming kalm tot prijshoudend, zonder dat de noteringen noemenswaardig veranderden. De markt sloot kalm op de volgende prijzen:

Maart	..... / 17	} afgedaan.
Mei	..... „ 17 ¹ / ₈	
Augustus	..... „ 17 ³ / ₄	
December	..... „ 17 ¹ / ₈	

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96° Centrif. futsal
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96° c.l.f. Febr./Mrt.	
22 Febr. '26	kristalsuiker basis 99° f 17 ¹ / ₁₆	Sh. 31/9	Sh. 14/9	Sh. 11/6	geen not.
15 „ '26	„ 17 ³ / ₁₆	31/9	14/9	11/10½	4,24
22 Febr. '25	„ 20 ¹ / ₈	36/6	18/3	14/-	4,59
22 Febr. '24	„ 36 ¹⁵ / ₁₆	66/6	27/9	29/6	7,34
4 Juli '14	ruwsuiker basis 88° f 11 ¹³ / ₃₂	18/-	—	—	3,26

1) Het verschil tusschen ruwsuiker 88° en krist.suik. 99° is aan te nemen op f 3 p. 100 KG.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 24 Februari 1926.

Prijzen van Amerikaanse katoen hebben zich gedurende het laatste gedeelte der vorige week weer eenigszins hersteld en zijn thans ongeveer op hetzelfde niveau gekomen als veertien dagen geleden. De Liverpoolmarkt is zoowel voor „spot” als „futures” zeer apathisch gestemd en de verkoop bedroeg in de afgelopen week totaal slechts 31.000 balen. Egyptische soorten zijn wat flauwer en de omzet is slechts beperkt.

De Amerikaanse garenmarkt is bepaald rustig. In de positie van spinners is geen verbetering gekomen en zelfs de verminderde productie kan slechts met moeite verkocht wor-

den. Ook naar grove nummers bestaat weinig vraag en verkoopen zijn dan ook gering. Voor medionummers is weinig belangstelling en men is hierin meer geneigd om koopers tegemoet te komen. Zaken in garens voor dhooties zijn deze week van minder betekenis geweest dan sedert eenigen tijd het geval is. Er worden dan ook voornamelijk kleine partijtjes voor vlugge levering verkocht, zoowel twist als weft, welke hoeveelheden echter niet in verhouding tot de vraag staan, terwijl prijzen onregelmatig zijn. Voor het binnenland schijnt er wat in getwijnde garens gedaan te zijn, terwijl voor export naar India hierin enkele flinke posten genoemd worden. In Egyptische soorten worden cops voor fabricage doeleinden slechts weinig verkocht. Ook van Bombay is er een levendige vraag naar getwijnde gemercenterde garens, waarin sedert langen tijd niets gedaan is. Wat de andere markten betreft zou men wel zeggen, dat de flauwere prijs van het ruwe materiaal zaken tegenhoudt.

Voor de doekmarkt is speciaal Indië van betekenis en de gedurende de laatste weken tot stand gekomen zaken zijn voor verschillende fabrikanten, speciaal van dhooties, een goede steun geweest. Zoodaals wij de vorige week reeds schreven, breidt de vraag van Indië zich steeds meer uit, speciaal naar fancies en de bredere soorten lichte goederen, waarin behoorlijke zaken gedaan zijn. Voor bedrukte goederen bestaat een goede vraag; het slechtst zijn er aan toe fabrikanten van smalle witte goederen. Rangoon toont meer belangstelling en ook van de Straits en andere markten bestaat een behoorlijke vraag. China is bijna niet in de markt en de berichten, speciaal uit het Zuiden, zijn verontrustend. Fabrikanten van dhooties zijn zeker in een betere positie dan sedert langen tijd het geval is geweest. Ook wordt de vraag naar fancies beter, hoewel daarentegen enkele fabrikanten er minder goed voorstaan en moeite hebben hun touwen aan het loopen te houden.

17 Feb. 24 Feb. Oost. koersen. 16 Feb. 23 Feb.

Liverpoolnoteringen.	T.T. op Br. Indië 1/6 ⁵ / ₈	1/6 ⁵ / ₈
F.G.F. Sakellaridis 18,15 17,30	T.T. op Hongkong 2/4 ¹ / ₄	1)
G.F. No. 1 Omra 6,85 7,20	T.T. op Shanghai 3/0	1)

1) Vacantie.

Noteering voor Loco-Katoen. (Middling Uplands.)

	26 Febr. 1926	19 Febr. 1926	13 Febr. 1926	26 Febr. 1925	26 Febr. 1924
New York voor Middling ...	19,90 c	20,75 c	20,75 c	25,35 c	29,95 c
New Orleans voor Middling	18,63 c	19,86 c	20,— c	25,40 c	30,13 c
Liverpool voor Middling ...	10,33 d	10,57 d	10,54 d	13,90 d	17,24d*)

*) Voor fully middling ouden Standaard.

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaanse havens. (In duizendtallen balen).

	1 Aug. '25 tot 19 Febr. '26	Overeenkomstige periode	
		1924/25	1923/24
Ontvangsten Gulf-Havens.	} 7928	} 7851	} 5779
„ Atlant. Havens			
Uitvoer naar Gr. Britannië	1699	2069	1430
„ „ 't Vasteland etc.	3288	3253	2363
„ „ Japan	802	695	452

Voorraden. (In duizendtallen balen).

	19 Febr. '26	Overeenkomstig tijdstip	
		1925	1924
Amerik. havens	1484	1290	819
Binnenland	1887	1167	815
New York	50	224	158
New Orleans	509	313	161
Liverpool	589	738	522

KOFFIE.

De markt stond in de afgelopen week geheel onder den invloed van den gang van zaken in Brazilië, alwaar de wisselkoers (dat beteekent: de waarde van de Milreis) iets terugging en bovendien de binnenlandsche koffieprijzen in Reis daalden. Het gevolg hiervan was dat de kost- en vrachtaanbiedingen voor prompte aflading van Rio en van Santos iets gemakkelijker waren en zelfs niet al te groote onderbiedingen in sommige gevallen ook werden aangenomen. In overeenstemming hiermede daalden ook aan de termijnmarkten de prijzen en ten onzent was de teruggang voor het Santos-contract ongeveer 1 à 2 cents en voor het Gemengd contract ongeveer 1³/₄ à 2 cents.

Het is begrijpelijk, dat onder zulke omstandigheden de afzet, die toch reeds geruimen tijd te wenschen overliet, er niet beter op werd. De binnenlandsche consumptie schijnt zich wederom in een periode te bevinden, waarin zij kan afwachten, want wat zij in den laatsten tijd heeft opgenomen, is onbeduidend. Voor uitvoer gaat wel is naar regelmatig iets meer om, doch van veel betekenis is dit op het oogenblik toch ook niet.

Volgens telegram uit Brazilië bedroeg de voorraad, in de Gouvernementspakhuizen en de spoorwegstations in het binnenland van Sao Paulo teruggehouden, op 15 Februari l.l. 4.204.000 balen, hetgeen tegen 31 Januari l.l. weder een vermindering aanwijst van 125.000 balen.

De prijzen van gewoon goet beschreven Superior Santos op prompte verschepping zijn thans ongev. 104/- à 105/- per cwt., en van dito Prime ongeveer 106/- à 107/-, terwijl zij van Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, bedragen 86/9 à 87/-.

Van Robusta op aflading zijn de aanbiedingen van Nederlandsch-Indië nog iets teruggelopen. Er kwamen slechts enkele zaken tot stand en op het oogenblik is te koop:

Palembang Robusta, Febr./Maart verschepping, 50 ct.				
" " April/Mei				49 ¹ / ₂ "
" " Juli/Sept.				47 ¹ / ₄ "
W.I.B. f.a.q. " Febr./Maart				55 ¹ / ₂ "

alles per ¹/₂ KG., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 68 ct. per ¹/₂ KG. voor Superior Santos en 58 ct. voor Robusta.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt waren aan de ochtend-call als volgt:

Santos-contract basis Good				Gemengd Contract basis Santos Good				
	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
2 Mrt	61 ¹ / ₂	58 ¹ / ₂	55 ¹ / ₂	54 ¹ / ₂	55 ³ / ₈	52 ¹ / ₂	50 ¹ / ₄	49
23 Febr.	61 ¹ / ₂	59 ¹ / ₂	57 ³ / ₈	56 ³ / ₈	55 ¹ / ₂	54 ³ / ₈	52 ³ / ₈	51
16 "	61 ³ / ₈	59 ¹ / ₂	56 ³ / ₄	55 ³ / ₄	53 ⁷ / ₈	53 ¹ / ₂	51 ⁷ / ₈	50 ¹ / ₂
9 "	61 ¹ / ₂	59 ¹ / ₂	57 ¹ / ₈	56 ³ / ₈	54 ³ / ₈	54	52 ³ / ₈	51 ¹ / ₈

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.
1 Mrt	\$ 18,03	\$ 17,88	\$ 16,90	\$ 16,56
19 Febr.	" 18,52	" 18,25	" 17,34	" 17,07
15 "	" 18,35	" 18,—	" 17,11	" 16,84
8 "	" 18,15	" 17,90	" 17,13	" 16,95

Rotterdam, 2 Maart 1926.

(Mededeeling van de Vereniging voor den Goederenhandel te Rotterdam.)

Noteringen en voorraden in Brazilië.

Data	te Rio		te Santos		Wisselkoers te Rio op Londen
	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 1)	Voorraad (In Balen)	Prijs (No. 4)	
27 Febr. 1926	252.000	25.675	1.235.000	27.000	72 ²³ / ₆₄
22 " 1926	285.000	26.000	1.264.000	27.500	72 ²⁵ / ₆₄
15 " 1926	310.000	25.750	1.246.000	27.500	71 ¹³ / ₃₂
28 Febr. 1925	241.000	39.075	1.845.000	41.000	5 ⁵ / ₈

Ontvangsten uit het binnenland van Brazilië in Balen.

Data	te Rio		te Santos	
	Afgeloope week	Sedert 1 Juli	Afgeloope week	Sedert 1 Juli
27 Febr. 1926	18.000	3.195.000	182.000	6.259.000
28 Febr. 1925	26.000	2.691.000	148.000	6.951.000

1) In Reis.

THEE.

In de afgelopen week vond op 25 Februari de theeveiling plaats, omvattende 15.000 kisten Ned.-Indische thee. Zoovast verwacht werd, had de veiling een vast verloop, hoewel de prijzen onregelmatig waren. Alle gruissoorten waren sterk gevraagd, vooral de ordinaire en middensoorten, zoowel voor binnenlandsche rekening als van buitenlandsche zijde. Daarentegen was er minder belangstelling voor bladsorteringen en moesten vooral de betere bladsorteringen hier en daar wat van hunne vorige prijzen laten vallen, terwijl er verschillende partijen opgehouden werden. Stoffthee ontbrak vrijwel geheel op de veiling. Met uitzondering van de betere bladsorteringen behaalden de prijzen een avans van 1 tot 4 cts.

De volgende veiling is vastgesteld op 18 Maart en zal ongeveer 17.000 kisten omvatten.

De maandstatistiek van het Thee Etablissement te Amsterdam geeft voor Februari aanvoeren te zien ten bedrage van

21.285 kisten. De aanvoeren toonen in vergelijking met een maand geleden een vermeerdering van ruim 4.000 kisten. Ook de afleveringen geven ten opzichte van Januari een stijging te zien van bijna 3000 kisten (Febr. 16.090 kisten tegenover Jan.: 13.190 kisten), zoodat de voorraden in entrepôt die op ult^o Januari 35.476 kisten bedroegen, op ult^o Februari een hoeveelheid bereikten van 40.671 kisten, of ruim 5000 kisten meer.

De invloed van de kort voor ult^o Februari gehouden veiling is goed merkbaar, waar de 2e hands voorraden van ruim 17.200 kisten op ult^o Januari — dus kort vóór de veiling van 4 Februari — oploepen tot ruim 27.700 kisten op ult^o Februari.

Londen gaf in de afgelopen week andermaal vaste markten te zien voor goede kwaliteiten, terwijl inferieure en ordinaire sortaties waarvan de markt een grootere hoeveelheid te verwerken kreeg, minder belangstelling trokken en de prijzen daarvoor van ¹/₄ tot ¹/₂ d. lager waren.

Amsterdam, 1 Maart 1926.

RUBBER.

Gedurende de afgelopen week bleef de flauwe stemming op de rubbermarkt aanhouden en een verdere prijsdaling vond plaats. Er was een algeheel gebrek aan kooplust, doch ook verkoopers hielden zich gereserveerd.

De slotnoteringen luiden als volgt:

Ia Crêpe:		einde voorafgaande week:
Februari	1.42 ¹ / ₂ ct.	1.61 ct.
Maart	1.42 ¹ / ₂ "	1.60 ¹ / ₂ "
April/Juni	1.42 ¹ / ₂ "	1.55 ¹ / ₂ "

2 Maart 1926.

COPRA.

De markt was gedurende de afgelopen week vast gestemd. Consumenten kochten groote partijen stoomende Copra, alsmede Februari/Maart aflading. Indië gaf niet veel af, daar Amerika hooger biedt dan de Europeesche pariteit.

De slotnoteringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	.....	/ 34 ⁷ / ₈
" " " Maart afl.	.....	" 35.—
" " " Maart/April afl.	.....	" 35.—

1 Maart 1926.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 28 Februari 1926.

Importeurs:	Voorr. Aanv. Verk. Voorr.			
	1 Jan. 1926	tot 28 Febr. 1926	tot 28 Febr. 1926	op 28 Febr. 1926
	(in pakken)			
J. A. Bergvelt	—	1046	—	—
H. G. Th. Crone	20	528	548	—
Van Eeghen & Co.	362	872	518	716
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	—	2441	1883	558
Hand. Verg. v/h. Reiss & Co.	—	569	569	—
Jacobson v. d. Berg & Co.	—	160	160	—
Koning, Teves & Co.	—	447	447	—
Landb. Mij. „Geboegan”	—	170	170	—
Maintz' Productenhandel	—	2978	2106	872
Mirandolle, Voûte & Co.	—	2470	2470	—
Ned. Kolon. Handelsveren.	—	1564	1480	84
Tiedeman & van Kerchem.	—	1328	1130	198
Weise & Co.	118	374	492	—
Order	—	2207	2017	190
	500	17154	15036	2618

STEENKOLEN.

Alle gedachten van hen, die bij den kolenhandel betrokken zijn, gaan uit naar het rapport van de Coal Commission, dat sinds eenige dagen due is en nu stellig wel spoedig zal verschijnen. Eerst zoodra hare conclusies en recommandaties bekend zijn, kan eenig peil worden getrokken op de vooruitzichten met betrekking tot een vreedzame oplossing van het geschil tusschen mijnneigenaars en mijnwerkers in Engeland. Intusschen brokkelen de prijzen in Engeland nog steeds af en de stemming is gedeceerd flauw.

De prijzen zijn als volgt:

Northumberland Ongezeefde	.....	/ 11,—
Durham	.....	" 11,75
Cardiff	.....	" 13,25
Schotsche Gezeefde	.....	" 10,75
Yorkshire Gewasschen Doubles	.....	" 14,—
Westfaalsche Vetsfönder	.....	" 11,—
" Vetsstukken	.....	" 13,25
" Smeenootjes	.....	" 12,75

Westfaalsche Gasvlamförder ..... f 10,75
 " Gietcokes ..... " 16,—
 alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/
 Amsterdam.
 Westfaalsche Bunkerkolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam
 f 10,—. Markt flauw. 2 Maart 1926.

IJZER EN STAAL.

In het algemeen is de ruwijzermarkt vast. In Engeland ondervinden termijnzaken belemmering in verband met de onzekerheid ten aanzien van een conflict in de kolonindustrie. Wat België betreft, de na de werkhervatting in het district van Charleroi toegenomen ruwijzerproductie kan, dank zij een vrij levendige uitvoerhandel geheel worden ondergebracht. In Frankrijk heeft een verhooging van den prijs der zoogenaamde herstelkooks een verhooging van den ruwijzerprijs tengevolge gehad, welke 1 Maart jl. is ingegaan en die voor de hieronder vermelde soorten Fransch ijzer resp. frs. 12,50 en 17,50 bedraagt.

	Notering in de week van		
	15/21 Fbr. 1926	22/28 Fbr. 1926	23 F./1 Mt. 1925
Ruwijzer.			
<i>f.o.b. Middlesbrough</i>	Sh.	Sh.	Sh.
Cleveland Foundry no. 1	73	73	83/6
" " " 3	70/6	70/6	78/6
" " " 4	69/6	69/6	77/6
Hematite East Coast			
Mixed Numbers	78	77/6	85/6
<i>Wagon départ Longwy</i>			
(Lotharingen)	Frs.	Frs.	Frs.
Mouillage P. L. no. 3....	395	395	335
Semi-phosphoreuse	420	420	355
<i>ad Werk Rheinl.-Westfalen</i>	Mk.	Mk.	Mk.
Gieszereiroeisen no. 1.	88	88	93
" " " 3.	86	86	91
Hämatit.....	93½	93½	99½
<i>f.o.b. Antwerpen</i>	Frs.	Frs.	Frs.
Gieterij ruwijzer no. 3	340-345	340-345	345-350
Walsproducten.			
<i>f.o.b. Antwerpen (vrijbl.)</i>	Sh.	Sh.	
Stafijzer	106-106½	106-107	
Plaatijzer 5 mM.....	109-109½	110-111	
" 3 "	119½-120	119-120	

METALEN.

Loco-Noteringen te Londen:

Data	Koper Standard	Koper Electrolytisch	Tin	Lood	Zink
1 Mrt. 1926..	58.17/6	66.-/-	295.17/6	33.-/-	35.-/-
22 Febr. 1926..	59.12/6	66.15/-	291.15/-	33.17/6	35.12/6
15 " 1926..	60.10/-	67.5/-	288.12/6	34.7/6	36.2/6
8 " 1926..	59.15/-	66.10/-	284.12/6	33.15/-	36.7/6
2 Mrt. 1925..	63.17/6	68.15/-	250.7/6	37.-/-	35.10/-
20 Juli 1914...	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VRACHTENMARKT.

De Noord-Amerikaansche graanvrachtenmarkt heeft, wat de wilde vaart betreft, in het geheel niet van zich laten hooren. Van de Northern Range naar het Continent werd zonder succès tonnage aangeboden, zelfs tegen den zeer lagen prijs van 7½ cts. per 100 lbs. zwaar graan. Voor U.K. was eveneens weinig vraag, maar voor een handige boot van 10.000 qtrs. werd 2/- per qtr. bedongen voor 1/15 Maart.

Van de Northern Range naar de Middellandsche Zee was de beste notering 11½ cts. per 100 lbs.

Van West St. John werd een 6000-tonner afgesloten op basis van 13 cts. zwaar graan 1 haven Middellandsche Zee (niet ten Oosten van West-Italië, exclusief Spanje), voor Maart verscheping. De markt is zoo stil, als maar eenigszins mogelijk is en er is geen enkele tendens voor verbetering.

Ondanks het aanbod van handige tonnage tegen lage vrachten (beneden \$ 5,50, Gulf/2 havens Denemarken), zijn de bevrachters van veekoeken niet bij machte zaken te doen, hetgeen geweten moet worden aan de lage prijzen in Denemarken.

Suikerorders van West-Indië kwamen zeer weinig voor, en bij een enorm aanbod van tonnage van iedere grootte zijn de vrachten verder gezakt. Van Cuba naar U.K./Continent werd een 4750-tonner gedaan tegen een vracht, die teruggelopen was tot 15/-, met optie Marseille à 1/6 extra, voor belading per Maart, terwijl thans de beste notering, die gemaakt kon wor-

den, nog 6d. lager is; zonder dat evenwel afsluitingen gedaan werden.

De North Pacific is nog steeds zonder vraag voor graan. Er zijn aanvellingen van diverse bevrachters, dat er zaken gedaan zouden kunnen worden naar U.K./Continent tegen plm. 26/3, maar er zal weinig kans zijn, dat er tegen deze vracht ruimte zal gevonden worden.

Voor de River Plate was het weer een bijzonder stille week, evenals de vorige. De vraag is klein en de vrachten toonen geen verbetering. Prompte orders worden nu geredelijker genomen, daar er weinig uitzicht is op een verbetering der vrachten. Minstens één groote boot werd in ballast teruggezonden. Voor prompte belading werd zelfs een vracht van 12/- geaccepteerd van Buenos Aires, als ook 14/6 voor zaden en tarwe van Upriver, beide met volle opties van loshavens. Voor belading per Mei werd 17/- gemaakt van Upriver, voor welke vracht bevrachters ook meerdere ruimte zullen kunnen krijgen.

Wat salpeter betreft; bevrachters hebben nog steeds geen interesse voor tonnage van Chili. Er is een order in de markt voor een wilde boot, voor verscheping tweede helft Maart ad 20/-Bordeaux-Hamburg Range, optie Middell. Zee (niet ten Oosten van West-Italië) voor 21/6, of Alexandrië à 22/-, maar de order was verscheidene dagen in de markt, zonder dat er ruimte beschikbaar werd gesteld tegen cijfers.

Voor parcelruimte is de markt momenteel slap, maar een Hollandsche lijnboot boekte 2000 ton voor Maart/10 April naar Duinkerken/Hamburg Range tegen 22/6 minus 1 %.

Naar de Vereenigde Staten werd niets gedaan. Een Juni-boot kan geplaatst worden tegen \$ 4,— naar Galveston-Boston Range.

De oostelijke markten bleven flauw, met uitzondering van Burmah. Wladivostok nam eenige deep-tanks op voor verscheping April/Mei van Wladivostok naar de gebruikelijke Continentale havens ad 45/-, met in één geval optie Hull tegen 7/6 meer. Op het einde der week werkten evenwel een stijging in de f.o.b. prijzen het doen van afsluitingen tegen.

Van Saigon en/of Kolsichang werd een lading van 7000 ton rijnst gedaan naar Cuba (6 havens) voor 33/9, Maart/April.

Van Australië werd een 6200 tonner gedaan (West-Australië) per 5/20 Maart tegen 27/6 basis één haven Middellandsche Zee/U.K./Continent. Kolen waren vertegenwoordigd door een afsluiting Newcastle/Philippijnen, begin Maart, tegen 10/6. Burmah bevrachtte een 6000 tonner naar Triëst en/of Venetië per Maart, tegen 22/6 en naar Holland direct tegen de lage vracht van 20/- per denzelfden termijn. Er werden verscheidene orders naar Japan genoteerd en daarheen werd een 8500 tonner genomen per begin Maart tegen 47 sen per picol. Britsch-Indië is practisch gesproken zonder vraag en de eenige afsluiting is kernels per Maart naar Middellandsche Zee/Continent tegen 25/-. Van Zuid-Afrika werd geen mais bevracht.

De Donau verschafte iets meer vraag tegen 16/6 Continent en 18/- één Deensche haven, Maart, terwijl ook van de Zwarte Zee iets meer opleving waargenomen werd. Naar Continent werd 12/6, U.K. 13/- en Scandinavië 14/- betaald.

De Middellandsche Zee is flauw en er vonden slechts weinig afsluitingen plaats. Men betaalde: Algiers/Middlesboro 6/6, La Goulette/Middlesboro 7/-, Hornillo/Rotterdam 5/3. Van de Golf van Biscaye is een goede vraag naar U.K. en Continent, doch er is slechts weinig tonnage aan de markt. Santander/Glasgow werd gedaan tegen 7/-, Bilbao/Middlesboro 6/10½.

De Amerikaansche vrachtenmarkt was vast, zoover het de Zuid-Amerikaansche bestemmingen betreft. Voor directe belading werd naar Rio \$ 3,50 betaald, 14/9 per Maart. Naar West-Italië zijn de vrachten gezakt. Na een afsluiting van een groote boot per einde Maart tegen \$ 2,50 één, \$ 2,60 twee loshavens werd een handige boot aangeboden tegen \$ 2,40 zonder succes.

Van Engeland zijn de kolenvrachten vast, met uitzondering van de Zuid-Amerikaansche bestemmingen. Van Zuid-Wales werd betaald: Rouaan 3/11½, Genua 10/6, Port Said 12/-, Buenos-Aires 19/- en van de Oostkust: Hamburg 4/-, Amsterdam 4/4½, Alexandrië 12/6.

RIJNVAART.

Week van 21 t/m. 27 Februari 1926.

De aanvoeren van zeezijde bleven ongewijzigd. Ten gevolge van geringen aanvoer en meerdere aanbieding van ledige Rijnruimte ging er weinig om, en werd de toestand slechter.

De ertsvracht bedroeg maximum fl. 0,35 met ¼ en fl. 0,45 met ½ lostijd.

Het sleeploon varieerde tusschen het 30 cts. en 35 cents-tarief. De waterstand, hoewel vallend, bleef gunstig.

De verschepingen van kolen in de Ruhrhavens verminderden nog steeds, waartegenover veel aanbieding van ledige ruimte stond.

De vracht werd hierdoor nog meer gedrukt en bedroeg gemiddeld 70 Pfg. per ton voor exportkolen naar Rotterdam.